

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Ústav ekonomických věd

**Financování investičních potřeb
územních samospráv bankovními úvěry**

Bc. Kateřina Bašová

Diplomová práce
2013

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2012/2013

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Kateřina Bašová**
Osobní číslo: **E100312**
Studijní program: **N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu: **Financování investičních potřeb územních samospráv bankovními úvěry**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Práce se zaměří na analýzu finančních možností územních samospráv České republiky při plnění investičních potřeb a na komparaci jednotlivých návrhových zdrojů.

Diplomová práce bude obsahovat:

- analýzu financování investičních potřeb územních samospráv ČR,
- způsoby financování investičních projektů v rámci měst a obcí,
- komparaci návratných zdrojů, jejich poskytovatelů a četnost jejich využívání,
- finanční analýzu obce, návrh optimálního financování investičního projektu obce a jeho zhodnocení.

Rozsah grafických prací: -
Rozsah pracovní zprávy: cca 50 stran
Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- CHVOJKOVÁ, Anna; KVĚTOŇ, Viktor a spol. Finanční prostředky fondů EU v období 2007-2013. Praha: IREAS, Institut pro strukturální politiku o. p. s., 2007. 183 s. ISBN 978-80-86684-43-7.
- PROVAZNÍKOVÁ, Romana. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing a.s., 2009. 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- RADOVÁ, Jarmila a kol. Finanční matematika pro každého. Sedmé vydání. Grada, Praha 2009. 293 s. ISBN 978-80-247-3291-6
- REVEDNA, Zbyněk, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, MANDEL, Martin. Peněžní ekonomie a bankovníctví. Páté aktualizované vydání. Management Press, Praha 2012. 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6
- Odborné časopisy: Moderní obec, Obec a finance
- European Commission - Economic and financial affairs.
http://ec.europa.eu/economy_finance/index_en.htm
- Ministerstvo financí České republiky, www.mfcr.cz

Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.
Ústav ekonomických věd

Datum zaslání diplomové práce: 30. června 2012
Termín odevzdání diplomové práce: 30. dubna 2013

doc. Ing. Růžena Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. J. J. Volejšková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 16. října 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci použila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb. autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne 20. 04. 2013

.....

Bc. Kateřina Bašová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí své diplomové práce, doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D., za cenné připomínky a odborné rady, kterými přispěla k vypracování této diplomové práce. Zároveň bych chtěla poděkovat paní Martině Benešové starostce obce Žďár nad Orlicí za poskytnuté materiály a informace související s čističkou odpadních vod ve Žďáru nad Orlicí a za poskytnutí účetních výkazů obce. Za půjčení projektové dokumentace rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod ve Žďáru nad Orlicí bych chtěla tímto poděkovat panu Milanu Mačkovi starostovi města Borohrádek.

Anotace

Diplomová práce na téma: „Financování investičních potřeb územních samospráv bankovními úvěry“ se zabývá analýzou finančních možností územních samospráv v České republice. Financování konkrétní investiční potřeby obce je znázorněno na příkladu financování rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod v obci Žďár nad Orlicí.

Klíčová slova

Územní samospráva, obec, investiční výdaje obce, finanční analýza obce, financování projektu obce, dotace, bankovní úvěry

Tittle

Financing the investment needs of local governments by bank loans

Annotation

Thesis on: „Financing the investment needs of local governments by bank loans” deals with the analysis of financial possibilities of local governments in the Czech Republic. Finance a specific investment needs of the municipality is shown on the example of financing reconstruction and intensification of wastewater treatment plant in the village of Žďár nad Orlicí.

Keywords

Local government, municipality, investment costs of the municipality, financial analysis of the municipality, financing of the project municipality, subsidy, bank loans

Obsah

Úvod	11
1 Územní samospráva	12
1.1 Obec a její postavení	13
1.1.1 Hlavní orgány a působnost obcí.....	13
1.1.2 Samostatná a přenesená působnost obce.....	14
1.2 Krajské uspořádání v ČR	15
1.2.1 Hlavní orgány kraje	17
1.2.2 Samostatná a přenesená působnost kraje	18
2 Financování obcí a jejich hospodaření	19
2.1 Daňové příjmy.....	21
2.2 Nedaňové příjmy	25
2.2.1 Příjmy z vlastního podnikání	25
2.2.2 Uživatelské poplatky.....	25
2.2.3 Příjmy z vlastní správní činnosti.....	26
2.3 Dotace a transfery	26
2.4 Návrtné příjmy	29
2.4.1 Monitoring hospodaření a zadluženosti obcí	29
2.4.2 Řešení (regulace) zadluženosti obcí.....	31
3 Investiční potřeby obcí a způsoby jejich financování	34
3.1 Financování municipálních projektů bankovními úvěry.....	36
3.1.1 Členění dle charakteru úvěru	37
3.1.2 Členění dle způsobu splácení úvěru.....	38
3.1.3 Členění dle úrokové sazby	38
3.1.4 Členění bankovních úvěru dle jejich doby splatnosti	39
3.1.5 Ostatní typy úvěrů určených pro municipality.....	40
3.1.6 Komunální leasing	40

3.1.7 Úvěry obcím od Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s.	41
3.1.8 Komparace poskytovatelů návratných zdrojů.....	41
3.1.9 Četnost využívání některých typů úvěrů	42
3.2 Financování municipálních projektů dotacemi z fondu EU.....	44
3.2.1 Operační program Životní prostředí	45
3.2.2 Integrovaný operační program.....	45
3.2.3 Program rozvoje venkova	46
3.2.4 Regionální operační programy.....	46
4 Financování rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod ve Žďáru nad Orlicí ..	48
4.1 Finanční analýza obce Žďár nad Orlicí – posouzení současného finančního stavu.....	48
4.2 Investiční záměr obce.....	51
4.2.1 Charakteristika ČOV.....	51
4.2.2 Zadání veřejné zakázky.....	53
4.3 Financování prostřednictvím dotace	53
4.3.1 Dotace z Operačního programu Životní prostředí	54
4.4 Dofinancování projektu prostřednictvím úvěru	56
4.5 Financování projektu pouze bankovním úvěrem	57
4.5.1 Posouzení schopnosti obce realizovat projekt a splácet své závazky	59
4.5.2 Zhodnocení finančních možností obce	62
Závěr.....	63
Seznam použité literatury	65
Seznam příloh.....	70

Seznam tabulek

Tabulka 1 – Kraje a krajská města	16
Tabulka 2 – Schéma běžného a kapitálového rozpočtu.....	20
Tabulka 3 – Koeficienty a násobky postupných přechodů.....	24
Tabulka 4 – Finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a hlavního města Prahy.....	28
Tabulka 5 – Soustava informativních a monitorujících ukazatelů - SIMU.....	30
Tabulka 6 – Výpočet ukazatele dluhové služby	33
Tabulka 7 – Zdroje financování kapitálových výdajů obcí	35
Tabulka 8 – Komparace úvěru nabízených obcím	42
Tabulka 9 – Vývoj příjmů a výdajů obce od roku 2008 až 2013	49
Tabulka 10 – Výpočet ukazatele dluhové služby	50
Tabulka 11 – Monitoring hospodaření obce v roce 2011.....	50
Tabulka 12 – Skladba financování projektu	55
Tabulka 13 – Zdroje žadatele vzhledem k celkovým výdajům na projekt.....	55
Tabulka 14 – Výpočet ročních splátek metodou - konstantní úmor.....	56
Tabulka 15 – Výpočet ročních splátek při výši úvěru 7 mil. Kč a splatnosti 15 let.....	58
Tabulka 16 - Výpočet ročních splátek při výši úvěru 7 mil. Kč a splatnosti 20 let.....	59
Tabulka 17 – Ukazatel PBR/běžné příjmy a ukazatel krytí dluhové služby	61

Seznam grafů

Graf č. 1 - Vývoj daňových příjmů obcí a měst v letech 2000 - 2011 (v mld. Kč)	24
Graf č. 2 – Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření.....	31
Graf č. 3 – Zdroje financování kapitálových výdajů v letech 2008 - 2010	36
Graf č. 4 – Četnost úvěrů v jednotlivých letech dle typu úvěru - celkem v Kč a v cizí měně (v mil. Kč).....	43
Graf č. 5 – Četnost úvěrů v jednotlivých letech dle doby splatnosti – celkem v Kč a v cizí měně (v mil. Kč).....	43
Graf č. 6 – Přebytek běžného rozpočtu v jednotlivých letech	60

Seznam obrázků

Obrázek 1 - Mapa krajů	16
------------------------------	----

Úvod

Tématem diplomové práce je: „Financování investičních potřeb územních samospráv bankovními úvěry“. Podnětem pro výběr tohoto téma byla snaha autorky práce charakterizovat finanční možnosti obcí v České republice při realizaci investičních projektů a přiblížit tuto problematiku na konkrétním příkladu.

Cílem této diplomové práce je analýza finančních možností územních samospráv České republiky při plnění investiční potřeb, komparace jednotlivých návratných zdrojů a navržení konkrétního financování investičního projektu obce.

Práce byla rozdělena do několika částí dle chronologické posloupnosti. První část se zabývá pojmem územní samospráva jako takovým. Z hlediska samosprávy v České republice existují dvě kategorie územních samospráv. První kategorii představuje obec jako základní jednotka územní samosprávy. Druhým stupněm je pak vyšší územně správní celek neboli kraj. Dále se pak práce zabývá pouze obcí a jejími finančními možnostmi a investičními záměry.

Druhá část diplomové práce popisuje financování obcí a jejich hospodaření. Jsou zde shrnuty veškeré příjmy obcí v České republice, mezi které patří běžné příjmy, jako jsou daňové a nedaňové příjmy a přijaté transfery. Druhou skupinou jsou pak kapitálové příjmy zahrnující například příjmy z prodeje majetku a přijatých půjček, příjmy z emise vlastních obligací, kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy a další.

Třetí kapitola je zaměřena na samotné investiční potřeby obcí a na způsoby jejich financování, mezi které můžeme zahrnout bankovní úvěry či přijaté dotace z Evropské unie. Tyto způsoby financování obecních projektů jsou v práci detailně popsány.

Poslední část diplomové práce se zabývá už konkrétní investiční akcí obce, tedy rekonstrukcí a intenzifikací čističky odpadních vod v obci Žďár nad Orlicí. Pomocí účetních výkazů obce je v práci provedena finanční analýza obce, na kterou navazuje konkrétní návrh financování projektu.

Při zpracování diplomové práce bylo využito rešerší odborné literatury a článků. Praktická část pak byla zpracována na základě účetních výkazů obce Žďár nad Orlicí a jednotlivých statistických dat České národní banky.

Pro stanovení veškerých úrokových sazeb, které byly v práci použity a ostatních parametrů potřebných pro výpočty jednotlivých ročních splátek úvěrů, byly stanoveny fiktivní hodnoty odrážející aktuální nabídky peněžních ústavů v České republice odvozené od statistických dat uvedených Českou národní bankou.

1 Územní samospráva

Územní samospráva¹ je forma veřejného vládnutí a veřejné správy a zároveň představuje realizaci práva občanů na vlastní samosprávu a práva na spravování určitého území menšího, než je stát. Stát tedy předává část veřejné správy nestátnímu subjektu, což je považováno za významný projev demokratizace společnosti. Samospráva umožňuje nejsnáze realizovat právo občanů podílet se na řízení veřejných záležitostí, společenských procesů a na kontrole kvality veřejné správy. Částečná decentralizace veřejné správy na územní samosprávu respektuje princip subsidiarity, tzn. přenesení rozhodovací pravomoci na co nejnížší možnou úroveň – blíže k občanovi.

Decentralizace veřejné správy umožňuje, aby stát přenesl kontrolu nad hospodárným a účelným zabezpečováním úkolů ve veřejné správě na jednotlivé stupně územní samosprávy. Tím dochází k uznání možnosti a schopnosti územní samosprávy zajišťovat veřejné potřeby a úkoly ve veřejném zájmu efektivněji, než kdyby je zajišťoval stát.

Aby však mohla územní samospráva úspěšně fungovat a plnit své funkce, je nutné zajistit jí potřebné legislativní a ekonomické předpoklady. To znamená, že musí být legislativou přesně stanovené postavení územní samosprávy a její struktury, dále musí být přesně upravená organizace, vnitřní členění samosprávních orgánů, ekonomické předpoklady fungování územní samosprávy, musí být vymezen vzájemný vztah mezi územní samosprávou a státem a také musí být stanoveny kompetence jednotlivých článků veřejné správy, včetně kompetencí při zabezpečování veřejných statků.

Mezi ekonomické předpoklady fungování územních samospráv lze zařadit právo vlastnit majetek a hospodařit s ním v souladu s vlastnickými právy, možnost získávat vlastní finanční prostředky a vlastní příjmy a právo na sestavování vlastního rozpočtu.

Základní principy fungování a strukturu územní samosprávy pak v každé zemi stanovují ústava a příslušné zákony, v České republice je to například zákon o obcích, zákon o krajích a zákon o hlavním městě Praze.

¹ PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Třetí aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2008, 71. - 76. s. ISBN 978-80-7357-351-5

Ve většině zemí je územní samospráva vertikálně dvoustupňová. Přičemž už ve 20. století byla snaha při organizaci územní samosprávy respektovat kritérium ekonomické racionality a efektivnosti.

Z hlediska samosprávy i v České republice existují dva druhy územních samospráv, přičemž základní jednotkou je zde obec. Postavení obce ve veřejné správě je stále významnější, což je výsledkem dlouhodobě probíhající decentralizace kompetencí a odpovědnosti za zabezpečování veřejných statků pro obyvatelstvo ze státu na územní samosprávu. Vyšším a druhým stupněm jsou pak vyšší územně správní celky, které nesou název kraj a reálně vznikly 1. 1. 2001 na základě Ústavního zákona č. 347 z roku 1997.²

1.1 Obec a její postavení

Pojem obec má několik definicí. Dle zákona o obcích³ je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a je vymezena třemi základními znaky. Prvním znakem je území obce, které se svou rozlohou v každé obci liší a jehož hranice jsou přesně stanoveny. Další znak představují občané obce, kteří na jejím území žijí s trvalým pobytem, přičemž obec může rozhodnout i o čestném občanství pro jiného občana. Poslední znak spočívá v právu na samosprávu veřejných záležitostí v hranicích obce, tzn. na samostatnou či přenesenou působnost.

Hlavním úkolem obce je pečování o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, přičemž při plnění svých úkolů chrání rovněž veřejný zájem vyjádřený v zákonech a jiných právních předpisech.

1.1.1 Hlavní orgány a působnost obcí

Zákon o obcích rozlišuje několik základních druhů obcí, a to obce, města, městys, statutární města a hlavní město Praha.

Statutárním orgánem, který samostatně spravuje obec, je zastupitelstvo. Zastupitelstvo si ze svých členů volí starostu, který pak stojí v čele obecního úřadu a zastupuje obec navenek, přičemž odpovědný za výkon své funkce je zastupitelstvu obce. Zároveň se starostou může být zvolen i místostarosta, který zastupuje starostu v případě

² PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 71. – 76. s.

³ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

jeho nepřítomnosti. Výkonným orgánem je zde rada obce tvořená starostou a členy zvolenými z řad zastupitelů.

Každá obec musí mít vždy zřízeny 2 základní výbory, a to výbor finanční a kontrolní. V případě, že v obci žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10 % občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje obec i výbor pro národnostní menšiny. Rada obce je dále oprávněna zřídit, jako své iniciativní a poradní orgány nebo pro výkon přenesené působnosti obce, jednotlivé komise.⁴

1.1.2 Samostatná a přenesená působnost obce

Samostatnou působností je myšlen fakt, že má obec právo na svoji vlastní samosprávu. Veřejná správa v samostatné působnosti je vykonávána prostřednictvím volených zástupců, kteří svým rozhodnutím svěřují vlastní realizaci svým výkonným orgánům.

Do samostatné působnosti obce dle zákona o obcích patří například zajištění správného hospodaření obce, sestavování rozpočtu či závěrečného účtu obce, zřizování právnických osob a organizačních složek obce, finanční řízení, starost o personální a materiální zabezpečení obecního úřadu, vyhlásování místního referenda nebo zřizování obecní policie, stanovení a vybírání místních poplatků a mnoho dalších.

Obec upravuje samostatně záležitosti, které jsou v zájmu obce a jejích občanů, pokud nejsou svěřeny krajům nebo pokud nejde o přenesenou působnost orgánů obce či působnost, která je zvláštním zákonem svěřena správním úřadům, a záležitosti, které do samostatné působnosti obce svěří zákon.

Přenesenou působností se rozumí skutečnost, že obec vykonává na svém území státní správu, přičemž na plnění úkolů v přenesené působnosti obce dostávají příspěvek ze státního rozpočtu. Pro více obcí najednou vykonává přenesenou působnost pověřený obecní úřad. Sídla a správní obvody příslušných pověřených obecních úřadů stanovuje zvláštní prováděcí předpis.

⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing a.s., 2009, 32. s. ISBN 978-80-247-2789-9.

Podle přenesené působnosti pak rozeznáváme tyto kategorie místní samosprávy:

- obce,
- obce s matričním úřadem,
- obce se stavebním úřadem,
- obce s pověřeným obecním úřadem a
- obce s rozšířenou působností, které podle zákona ve svém správním obvodu zabezpečují výkon státní správy nad rámec přenesené působnosti náležící ostatním obcím.

Při výkonu státní správy se obce řídí zákony a právními předpisy vydanými na základě zákona o obcích, usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů, přičemž dozor nad výkonem státní správy vykonává příslušný krajský úřad, pokud zvláštní zákon nestanoví jinak.

V rámci výkonu přenesené působnosti se u obcí jedná především o činnosti jako je rozhodování o místních a účelových komunikacích, projednávání přestupků, nebo vydávání nařízení obce a jiné.⁵

1.2 Krajské uspořádání v ČR

Dle zákona o krajích⁶ je kraj definován jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní majetek a vlastní příjmy a hospodaří podle vlastního rozpočtu. Tato veřejnoprávní korporace vystupuje v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývajících.

Česká republika je rozdělena celkem do 14 vyšších samosprávných územních jednotek (krajů). Každý kraj má své centrum v krajském městě, kde sídlí jeho rozhodující orgány. Přehled krajů a krajských měst je uveden v následující tabulce.

⁵ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 30. s.

⁶ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajských zřízení), ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka 1 – Kraje a krajská města

Název kraje	Krajské město
Hlavní město Praha	
Středočeský	Praha
Jihočeský	České Budějovice
Plzeňský	Plzeň
Karlovarský	Karlovy Vary
Ústecký	Ústí nad Labem
Liberecký	Liberec
Královéhradecký	Hradec Králové
Pardubický	Pardubice
Vysočina	Jihlava
Jihomoravský	Brno
Olomoucký	Olomouc
Moravskoslezský	Ostrava
Zlínský	Zlín
Zdroj: Kraje České republiky. [online]. 2010 [cit. 2012-12-10]. Oficiální internetové stránky Českého statistického úřadu. Dostupné z WWW: http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA0/\$File/14091203.pdf	

Na následujícím obrázku jsou znázorněny jednotlivé kraje s krajskými městy, odlišené každý jinou barvu pro lepší přehlednost.

Obrázek 1 - Mapa krajů

Zdroj: Mapa krajů ČR. [online]. 2010 [cit. 2012-12-10]. Oficiální internetové stránky geografického serveru. Dostupné z WWW: <http://www.zemepis.com/krajecr.php>

1.2.1 Hlavní orgány kraje

Zastupitelstvo kraje se skládá z členů zastupitelstva, jejichž počet se odvíjí od počtu obyvatel příslušného kraje k 1. lednu toho roku, ve kterém se konají volby.

- do 600 000 obyvatel 45 členů,
- nad 600 000 obyvatel 55 členů,
- nad 900 000 obyvatel 65 členů.

Zastupitelstvo rozhoduje o věcech spadajících do samostatné působnosti. O záležitostech spadajících do přenesené působnosti rozhoduje pouze tehdy, stanoví-li tak zákon.

Rada je výkonným orgánem kraje. Při výkonu své působnosti odpovídá rada zastupitelstvu. Tvoří ji hejtman, náměstek a další členové rady (všichni jsou vybíráni ze členů zastupitelstva). Počet členů rady činí:

- do 600 000 obyvatel 9 členů,
- nad 600 000 obyvatel 11 členů.

Rada se schází ke svým schůzím podle potřeby. Tyto schůze svolává hejtman a jsou neveřejné. O průběhu se pořizuje zápis, ve kterém se uvádí počet přítomných členů, program schůze, průběh, výsledek hlasování a přijaté usnesení. Mezi hlavní funkce rady patří například zabezpečení hospodaření podle schváleného rozpočtu, připravování návrhů a podkladů pro jednání zastupitelstva, zřizování nebo rušení komise rady, přezkoumávání opatření přijatých krajským úřadem v samostatné působnosti a další.

Hejtman zastupuje kraj navenek a volí ho zastupitelstvo z řad svých členů. Mezi jeho činnosti lze zařadit podepisování právních předpisů kraje spolu s náměstkem, odpovědnost za včasné přezkoumání hospodaření kraje za uplynulý kalendářní rok, svolávání a řízení zasedání zastupitelstva a rady, odpovědnost za informování občanů o činnosti kraje atd.

Krajský úřad tvoří ředitel a jeho zaměstnanci, kteří plní úkoly v samostatné působnosti a napomáhají činnosti výborů a komisí. Dále vykonávají přenesenou působnost s určitými výjimkami, které jsou stanoveny zákonem. Hlavní činnosti krajského úřadu jsou kontrola prostředků, které zákon dává k dispozici a činností orgánů obcí prováděných v přenesené působnosti.⁷

⁷ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

1.2.2 Samostatná a přenesená působnost kraje

Do samostatné působnosti kraje patří záležitosti, které jsou v zájmu kraje a jeho občanů. Existuje zde možnost zakládat a zřizovat příspěvkové organizace a organizační složky státu, potřebných pro výkon samostatné působnosti kraje, avšak kraj musí respektovat nutnost spolupráce s obcemi. Při výkonu samostatné působnosti se kraj řídí zákonem o krajích, přičemž příslušná ustanovení jsou tak široká, že umožňují do této oblasti zařadit velké množství oblastí sloužících k zajišťování sociálního, kulturního a hospodářského rozvoje na území kraje.

Podle zákona o krajích do samostatné působnosti kraje patří například ukládání pokut právnickým a podnikajícím fyzickým osobám, rozhodování zastupitelstva a připravování návrhů a podkladů pro jednání zastupitelstva s radou kraje.

Orgány kraje vykonávají na svém území přenesenou působnost ve věcech, které jsou stanoveny zákonem o krajích, přičemž na to ze státního rozpočtu obdrží příspěvek. Výši příspěvku stanovuje Ministerstvo financí.

Do přenesené působnosti kraje patří například přezkoumávání rozhodnutí vydaných orgány obce v řízení, dále ukládání sankcí, poskytování odborné a metodické pomoci obcím, zabezpečování koordinace výstavby a provozu informačního systémů kompatibilního s informačními systémy veřejné správy, provádění kontroly výkonu přenesené působnosti obcí a zřizování funkcí koordinátora pro romské záležitosti.⁸

⁸ Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

2 Financování obcí a jejich hospodaření

Základním nástrojem finančního hospodaření místních samospráv je dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů⁹ jejich roční rozpočet, který by měl vyplývat z rozpočtového výhledu. Tento rozpočtový výhled slouží obcím k střednědobému finančnímu plánování rozvoje. Sestavuje se na základě uzavřených smluvních vztahů a přijatých závazků zpravidla na období 2 až 5 let následujících po roce, na který se sestavuje roční rozpočet. Zároveň obsahuje základní souhrnné údaje o příjmech a výdajích a o dlouhodobých závazcích a pohledávkách, o finančních zdrojích a potřebách dlouhodobě realizovaných záměrů. U dlouhodobých závazků je nutné uvažovat jejich dopady na hospodaření místní samosprávy po celou dobu trvání tohoto závazku.

Rozpočet obce je finančním plánem, jímž se řídí financování činností obce po dobu jednoho roku. Rozpočet se zpravidla sestavuje jako vyrovnaný, ale může být schválen i jako přebytkový, jestliže některé příjmy daného roku jsou určeny k využití až v následujících letech nebo jsou-li určeny ke splacení jistiny úvěru přijatých v předchozích letech. Schodkový rozpočet může být schválen pouze za splnění podmínky možného uhrazení schodku finančními prostředky z minulých let nebo uhrazení schodku smluvně zabezpečenou půjčkou, úvěrem, návratnou finanční výpomocí nebo výnosem z prodeje komunálních dluhopisů.¹⁰

Ve většině zemí se rozpočet obce člení na část běžnou a na část kapitálovou, což umožňuje přehledně analyzovat, na co jsou vynakládány daňové i nedaňové příjmy.

Běžný rozpočet je bilance běžných příjmů a běžných výdajů, z nichž většina se každoročně opakuje, vztahují se k danému roku, na který byl rozpočet stanoven. Běžnými příjmy se financují neinvestiční potřeby obcí ve formě běžných výdajů. Pokud by byl běžný rozpočet sestaven jako deficitní, znamenalo by to pro obec zhoršení jejího hospodaření a již by nebyla schopna svými provozními příjmy hradit provozní výdaje a nedokázala by ani pokrýt svou dluhovou službu.

V kapitálovém rozpočtu se zachycují příjmy, které se vztahují na financování investičních potřeb přesahujících období jednoho rozpočtového roku. Tyto příjmy a výdaje jsou zpravidla jednorázové. I kapitálový rozpočet se sestavuje jako přebytkový, vyrovnaný či schodkový. V případě deficitního financování, kdy jsou kapitálové příjmy menší než kapitálové výdaje, dochází pak v praxi často k nutnosti doplnění příjmů z návratných zdrojů.

⁹ Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰ OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek - po novele zákona o účetnictví*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011, 13. s. ISBN 978-80-7400-342-4.

Pro lepší názornost je v následující tabulce zobrazeno rozdělení běžných a kapitálových příjmů a výdajů.

Tabulka 2 – Schéma běžného a kapitálového rozpočtu

Běžné příjmy	Běžné výdaje
Daňové - svěřené daně, - sdílené daně, - místní (a regionální) daně, - správní poplatky (daně).	- všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.), - veřejný pořádek, - vzdělání, - péče o zdraví, - bydlení, - komunální služby, - na podnikání, - ostatní běžné výdaje, - placené úroky, - běžné dotace jiným rozpočtům.
Nedaňové - uživatelské poplatky za služby, - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací, - zisk z podnikání, - ostatní	
Přijaté transfery - běžné dotace ze státního rozpočtu, - běžné dotace ze státních fondů, - od územních rozpočtů, - ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.)	
Kapitálové příjmy	Kapitálové výdaje
- příjmy z prodeje majetku, - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy, - příjmy z půjček apod., - příjmy z emise vlastních obligací, - přebytek běžného rozpočtu, - dary na investice apod.	- výdaje na investice, - kapitálové dotace jiným rozpočtům, - výdaje na nákup obligací a akcií, - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky, - splátky dříve přijatých půjček, - krytí deficitu běžného rozpočtu.
Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, Romana. <i>Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe</i>. 67. – 69. s.	

Z uvedené tabulky vyplývá, že příjmy rozpočtu lze definovat na čtyři skupiny zdrojů, a to příjmy daňové či nedaňové a dále transfery, dotace, úvěry či půjčky. První tři kategorie tvoří tak zvané nenávratné příjmy, které jsou nejdůležitějším zdrojem financování potřeb lokálního i regionálního veřejného sektoru. Úvěry a půjčky tvoří skupinu návratných příjmů, které jsou spojeny s povinností obcí tyto příjmy za určitých předem sjednaných podmínek splatit.¹¹

Obce zabezpečují veřejné statky a služby, nejen z pohledu vlastních potřeb, ale i veřejné statky, dané rozsahem delegované pravomoci a odpovědnosti za jejich zabezpečení v rámci decentralizace veřejného sektoru. Rozsah výdajů místních samospráv pak ovlivňuje

¹¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 67. – 79. s.

jejich rozpočtové omezení ze strany příjmů a rozsah odpovědnosti i pravomoci obecní ale i regionální úrovně za zabezpečení velkého spektra veřejných statků a služeb.¹²

Z obecního rozpočtu se především hradí závazky vyplývající pro obce z plnění povinností uložených zákony, výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, a to zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj. Dále to jsou výdaje spojené s výkonem státní správy, závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření, úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů či výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům.¹³

Přesto, že rozsah výdajů rozpočtu obcí je v jednotlivých zemích různý, obecně jejich výše neustále roste. Povaha a druh veřejných statků pak určuje strukturu a objem výdajů územních rozpočtů. Ve všech státech jsou obce odpovědné za fyzické územní plánování, péči o veřejné zdraví, veřejnou dopravu či sociální služby, jako je bydlení a další služby pro starší osoby a děti.

Faktickou autonomii při rozhodování o výdajích místních samospráv ovlivňují různé faktory. Mezi nejdůležitější z nich patří národní smlouvy týkající se hlavně mezd a platů a dále poskytování tzv. upřednostňovaných statků, které jsou obcemi poskytovány ze zákona. Podstatnou část celkové sumy výdajů tvoří snaha o zajištění určitého standardu a rozsahu služeb, což také závisí na demografickém vývoji společnosti či na celkové ekonomické situaci státu.¹⁴

2.1 Daňové příjmy

Nejvýznamnější příjmy do obecních rozpočtů jsou příjmy daňové a to z toho důvodu, že tvoří skoro polovinu celkových příjmů obcí. Od ledna 2013 platí novela zákona č.243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosu některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům a zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Těmito právními předpisy dochází ke změně rozpočtového určení daní.

¹² PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 209. s.

¹³ SVOBODOVÁ, Jaroslava a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. rozšířené vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2008, 236. s. ISBN 978-80-7263-457-6.

¹⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 211 - 226. s.

Dle zákona daňové příjmy rozpočtů obcí tvoří:

- výnos daně z nemovitostí, kde příjemcem je ta obec, na jejímž území se daná nemovitost nachází,
- podíl na 20,83 % celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty,
- podíl na 22,87 % celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně podle zákona o daních z příjmů,
- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmu fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby, s výjimkou výnosů uvedených v předchozím bodě,
- podíl na 23,58 % z 60 % celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob sníženého o výnosy uvedené v předchozích dvou bodech,
- podíl na 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů právnických osob,
- 30 % z výnosu záloh na daň z příjmu fyzických osob, které mají na území obce bydliště ke dni jejich splatnosti, a výnosu daně z příjmů fyzických osob, které měly na území obce bydliště k poslednímu dni zdaňovacího období, k němuž se daňová povinnost vztahuje, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby a s výjimkou daně z příjmů ze závislé činnosti a z funkčních požitků srážených a odváděných plátcem daně. Bydlištěm se zde rozumí trvalý pobyt fyzické osob.
- dále do daňových příjmů patří daň z příjmů právnických osob v případech, kdy poplatníkem je příslušná obec, s výjimkou daně vybírané srážkou podle zvláštní sazby,
- a podíl na 1,5 % z celostátního hrubého výnosu daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a z funkčních požitků, odváděné zaměstnavatelem jako plátcem daně z příjmů, s výjimkou daně z příjmů fyzických osob vybírané srážkou podle zvláštní sazby.

Pro lepší přehlednost je rozdělení rozpočtového určení daní v letech od 2013 do 2015 znázorněno pomocí schéma zpracovaného Ministerstvem financí uvedeného v příloze 1.

Procento, kterým se obce, s výjimkou hlavního města Prahy, Plzně, Ostravy a Brna, podílejí na procentní části celostátního hrubého výnosu daní, se vypočte jako součet:

- poměru započtené výměry katastrálního území obce (údaje z Českého úřadu zeměměřického a katastrálního k 1. lednu běžného roku, maximálně však ve výměře do 10 ha na každého obyvatele obce) k celkové započtené výměře katastrálních území všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,03;

$$\text{Vzorec} = \frac{\text{výměra katastrálního území obce}}{\text{výměra katastrálního území všech obcí}} \times 100 \times 0,03$$

- poměru počtu obyvatel obce k počtu obyvatel všech obcí, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,10;

$$\text{Vzorec} = \frac{\text{počet obyvatel obce}}{\text{počet obyvatel všech obcí}} \times 100 \times 0,10$$

- poměru počtu dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí k počtu těchto dětí a žáků za všechny obce, vyjádřeného v procentech a násobeného koeficientem 0,07,

$$\text{Vzorec} = \frac{\text{počet dětí a žáků navštěvujících školu zřizovanou obcí}}{\text{počet žáků a obcí za všechny obce}} \times 100 \times 0,07$$

- poměru násobku postupných přechodů (dále jen „NPP“), vypočteného pro obec pomocí koeficientů postupných přechodů, k součtu NPP vypočtených za ostatní obce, vyjádřeného v procentech násobeného koeficientem 0,80 a dále násobeného celkovým procentem (dále jen „CP“), kterým se na části celostátního hrubého výnosu daní podílejí ostatní obce,

$$\text{Vzorec} = \frac{\text{NPP}}{\text{součet NPP vypočtených za ostatní obce}} \times 100 \times 0,80 \times \text{CP}$$

Celkové procento, kterým se ostatní obce podílejí na části celostátního hrubého výnosu daní, se stanoví pomocí zlomku, v jehož čitateli se uvede násobek přepočítacího koeficientu (dále jen „PK“) pro ostatní obce a celkového počtu obyvatel ostatních obcí, a ve jmenovateli součet násobků příslušných přepočítacích koeficientů a počtu obyvatel připadajících na hlavní město Prahu, Ostravu, Plzeň, Brno a na ostatní obce (dále jen „ostatní obce“).

$$\text{Vzorec} = \frac{\text{PK pro ostatní obce} \times \text{celkový počet obyvatel ostatních obcí}}{\Sigma(\text{PK} \times \text{počet obyvatel připadajících na ostatní obce})}$$

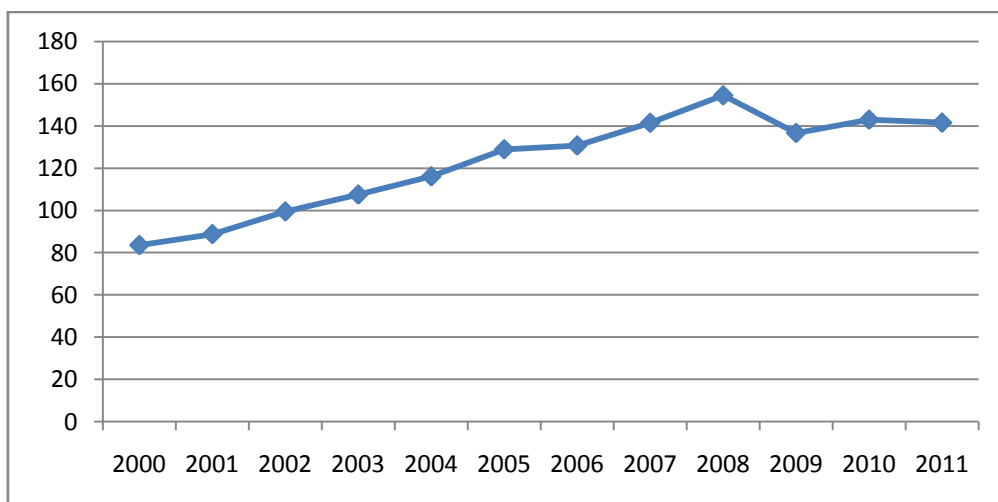
Pro zjištění koeficientů a násobků postupných přechodů uvádí zákon o rozpočtovém určení daní tabulku, kde jsou tyto koeficienty uvedeny.¹⁵

Tabulka 3 – Koeficienty a násobky postupných přechodů

Obce s počtem obyvatel od - do	Koeficient postupných přechodů	NPP
0 - 50	1,0000	1,0000 x počet obyvatel obce
51 - 2000	1,0700	50 + 1,0700 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 50
2 001 – 30 000	1,1523	2 136,5 + 1,1523 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 2 000
30 001 – a více	1,3653	34 400,9 + 1 3653 x počet obyvatel z počtu obyvatel obce přesahujících 30 000
Zdroj: Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům ve znění pozdějších předpisů.		

Na grafu č. 1 je znázorněn vývoj daňových příjmů obcí a měst od roku 2000 až do roku 2011. Nejvyššího nárůstu příjmu bylo zaznamenáno v roce 2005, kdy se příjmy navýšily zhruba o 12,8 mld. Kč. Vývoj dle grafu postupoval dobře až do roku 2008, který i pro obce znamenal příchod ekonomické krize. V důsledku ekonomické krize se snížily přítohy do obecních rozpočtů více jak o 17 mld. Kč. Pouze rok 2010 obrátil klesající tendenci křivky opět ke kladným hodnotám, přičemž v roce 2011 byl ve srovnání s předchozím rokem opět zaznamenán propad a to o 1,4 mld. Kč.

Graf č. 1 - Vývoj daňových příjmů obcí a měst v letech 2000 - 2011 (v mld. Kč)

Zdroj: Finanční stabilita rozpočtů obcí a měst: Jak ji vytvořit a udržet. In Moderní obec. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 11; 30. s. ISSN 1211-0507

¹⁵ Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům ve znění pozdějších předpisů.

2.2 Nedaňové příjmy

Na rozdíl od daňových příjmů mají v této kategorii obce mnohem větší možnost jak případné příjmy ovlivnit. Do této skupiny tedy patří příjmy obcí a regionů z vlastního podnikání, uživatelské poplatky, příjmy z vlastní správní činnosti, pokuty, případně příjmy z mimorozpočtových fondů, ze sdružování finančních prostředků či ze sbírek a darů.¹⁶

2.2.1 Příjmy z vlastního podnikání

V posledních letech význam příjmů z vlastního podnikání obcí roste. Obce získávají finance například z municipálních a regionálních podniků, z podílů na zisku podniků s majetkovým vkladem obcí nebo regionů, z pronájmu majetku či z obchodování s cennými papíry.

Zisky z municipálních a regionálních podniků závisí především na jejich počtu, velikosti či konstrukci poplatku, který si účtují. Většinou však podniky hospodaří na neziskovém principu, a proto je zde případný zisk spíše výjimečný.

Příjem z prodeje nebo pronájmu majetku je přímo úměrně závislý na faktu, zda obec vůbec nějaký majetek k prodeji či pronájmu má a v jaké je kvalitě. Za nejvýznamnější majetek se zde uvažuje půda. Výnosy z prodeje majetku jsou pouze jednorázové a měly by být použity výhradně na financování kapitálových výdajů.

Poslední skupinu z této kategorie představují příjmy z obchodování s cennými papíry, jako jsou akcie či dluhopisy a další. Neznamenají však pro menší obce příliš významný příjem do rozpočtu.¹⁷

2.2.2 Uživatelské poplatky

Uživatelské poplatky za veřejné služby vznikly jako jeden z důsledků snahy o snížení tlaku na zvyšování daní. Poplatky kryjí ve stále větší míře nutné náklady na služby poskytované uživateli, čímž se snižuje nutnost jejich dotování z výnosu daní. Tyto poplatky jsou založeny na zásadě prospěchu a užitku ze spotřeby statku, přičemž se zpravidla jedná o veřejné statky smíšené. Jejich užití je vhodné tam, kde je plátce současně i příjemcem služby a u nichž nedochází k problému přerozdělování.

Zavedení poplatků je závislé především na tom, zda lze u jednotlivce určit podíl na jeho spotřebě, na schopnosti jednotlivých uživatelů platit, zda zavedení poplatků nesníží

¹⁶ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 94., 95. s.

¹⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 95. s.

užívání služby právě tou skupinou spotřebitelů, která z ní má největší užitek, na administrativních nákladech při vybírání poplatků a na dalších faktorech.

Vznik uživatelských poplatků může mít přitom pozitivní ale i negativní důsledky. Růst poplatků může vést například ke snížení nároků na určitou službu a mohou být příčinnou vzniku pozitivních externalit.

Za negativní důsledek je považován fakt, že růst uživatelských poplatků může odrazovat jedince od spotřeby statku či služby, což nemusí být žádoucí a tak jako u pozitivních důsledků uživatelských poplatků vznikají pozitivní externality, tak zde vznikají externality negativní. Jako jedním z příkladu negativní externality může být vznik černých skládek, z důvodu zvýšení poplatků za svoz komunálního odpadu.¹⁸

2.2.3 Příjmy z vlastní správní činnosti

Z vlastní správní činnosti, kterou obec vykonává v rámci své působnosti nebo v působnosti přenesené, plynou obci příjmy závislé na rozsahu, v jakém jsou zodpovědné za určitý administrativní či správní proces.

V rámci delegace státní správy na obce a regiony se může jednat o příjmy z vlastní správní činnosti související s vystavením dokladů, jako jsou povolení stavby, ověření podpisových vzorů nebo vystavení licencí k provozu vozidla.¹⁹

2.3 Dotace a transfery

Existuje celá řada typů dotací s odlišnými charakteristikami jejich získávání, využití či vykazování. Typologie dotací podle jednotlivých hledisek umožňuje poskytovatelům vytvářet co nejúčinněji zaměřené dotační programy a tituly.

Dotace²⁰ jsou chápány jako nenávratně poskytnuté prostředky z veřejného rozpočtu, za které neexistuje protiplnění. Nenávratné jsou v tom smyslu, že pokud příjemce splní podmínky, za kterých mu byly poskytnuty, nevzniká mu vůči danému rozpočtu žádný závazek. Dotace se obvykle poskytují k podpoře určité žádoucí činnosti a mohou být poskytnuty buď z Evropské unie, nebo ze státního rozpočtu, státních mimorozpočtových fondů, rozpočtů jednotlivých krajů a dalších zdrojů.

V současné době jsou obce finančně nesoběstačné a potřebují dodatečné finanční prostředky z rozpočtové soustavy, zejména tak ze státního rozpočtu. Protože obce zajišťují

¹⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 96., 97. s.

¹⁹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 98. s.

²⁰ HOLEČEK, Jan; BINEK, Jan; GALVASOVÁ, Iva; CHABIČOVSKÁ, Kateřina; SVOBODOVÁ, Hana. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2009, 59. s. ISBN 978-80-904308-2-2.

i úkoly v rámci přenesené působnosti, jejichž zabezpečení na ně poručnickým způsobem přenáší stát, musí na jejich financování dostat finanční prostředky ze státního rozpočtu, neboť se většinou jedná o zabezpečení standardní úrovně některých, zejména preferovaných veřejných statků.

Místní samosprávy mohou získávat i účelové dotace ze státních fondů, a to jak běžné na financování provozních potřeb, tak kapitálové na zajištění určitého standardu poskytovaných veřejných statků. Nejčastěji se jedná o účelové dotace ze Státního fondu životního prostředí (dále jen „SFŽP“). Poskytnutí kapitálových dotací ze SFŽP je zpravidla podmíněno využitím i vlastních finančních prostředků na financování investice. Jde zpravidla o typ tzv. podmíněné dotace. Na podporu bytové výstavby jsou vypláceny dotace ze Státního fondu rozvoje bydlení, na údržbu a na opravy komunikací dostávají obce dotace ze Státního fondu dopravní infrastruktury.²¹

Jiným kritériem rozdělení dotací je způsob, jakým je obce získávají. Pokud mají obce na dotace automaticky nárok bez toho, aby o ně musely žádat, jedná se o dotace nárokové. V případě, že však obec musí o dotaci žádat, nenáleží ji automaticky a přitom musí pro přidělení případné dotace splnit určitá kritéria, jedná se o dotace nenárokové.

V České republice jsou místním samosprávám poskytovány dotace ze státního rozpočtu, které jsou poskytovány ve formě nárokových dotací. Dále jsou obcím přidělovány dotace z kapitoly všeobecná pokladní správa státního rozpočtu, kterou spravuje Ministerstvo financí nebo z rozpočtových kapitol některých ministerstev, jako je Ministerstvo pro místní rozvoj, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo dopravy.

Obce mohou získat i dotace ze strukturálních fondů nebo z Kohezního fondu, a to podle podmínek stanovených Evropskou unií. Tento druh dotací je spojen se spolufinancováním ze strany místních samospráv a vyplácen je až po realizaci akce, či stavby. Může mít charakter jak kapitálových, tak běžných dotací a zpravidla je přísně účelový, přičemž určený je především na podporu staveb s ekologickou problematikou, na budování cyklotras, podporu cestovního ruchu, na přeshraniční spolupráci a na rozvoj lidských zdrojů atd.²²

Důležitý je nejen objem dotací, ale i způsob uvolňování dotací a jejich připsání na příjmový účet rozpočtu, neboť ovlivňuje plynulost toku rozpočtových příjmů. Tabulka 4 ilustruje objem přijatých dotací obcemi ze státního rozpočtu dle jednotlivých krajů a hlavního města Prahy. Jedná se o vyplacené účelové dotace na běžné výdaje a příspěvky. Především je to příspěvek na školství, na výkon státní správy, dále se jedná o dotace na vybraná

²¹ PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 272. s.

²² PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 147. - 149. s.

zdravotnická zařízení a dotace na výkon zřizovatelských funkcí převedených z okresních úřadů obcím. Pro porovnání jsou zde uvedeny úhrny jednotlivých plateb obcím za rok 2010 až 2013.

Na první pohled je z tabulky patrná neustále se snižující tendence přijatých dotací obcí ze státního rozpočtu. Zatímco v roce 2010 dotace činily bez mála 12 miliard korun, v roce 2013 už je to pouze necelých 8,3 miliard korun.

Tabulka 4 – Finanční vztahy státního rozpočtu k rozpočtům obcí v úhrnech po jednotlivých krajích a hlavního města Prahy

Kraj/úhrn přijatých dotací za rok (v tis. Kč)	2010	2011	2012	2013
Středočeský	1 463 817	1 250 553	1 236 789	1 053 806
Jihočeský	757 347	646 640	633 847	510 684
Plzeňský	697 016	592 474	578 533	492 084
Karlovarský	347 768	295 965	288 454	234 957
Ústecký	911 420	779 072	760 683	600 996
Liberecký	484 123	410 758	398 275	333 626
Královéhradecký	660 971	560 566	545 321	440 198
Pardubický	617 121	521 653	509 828	418 487
Vysočina	625 232	526 278	514 242	430 929
Jihomoravský	1 446 819	1 232 802	1 219 253	1 015 508
Olomoucký	714 373	608 869	599 027	476 990
Zlínský	706 585	606 555	592 932	463 147
Moravskoslezský	1 361 157	1 151 365	1 133 220	958 338
hlavní město Praha	1 129 803	966 264	968 383	813 410
Celkem	11 923 552	10 149 814	9 978 787	8 243 160
<i>Zdroj: upraveno podle přílohy č. 6 a 7 k zákonu č. 487/2009 Sb., k zákonu č. 433/2010 Sb., k zákonu č. 455/2011 Sb. a k zákonu č. 504/2012 Sb.</i>				

2.4 Návrtné příjmy

Nemají-li obce v průběhu roku dostatek finančních prostředků nebo finanční rezervy na krytí nezbytných výdajů, jsou nuceny využít některou z forem návratných zdrojů. Místní samosprávě přitom může být poskytnut krátkodobý úvěr na překlenutí dočasného nedostatku vlastních finančních prostředků se splatností do jednoho roku, úvěr střednědobý, který musí obec splatit do pěti let, anebo úvěr dlouhodobý, nejvíce používaný na financování investic se splatností deseti let a více.

Dalším návratným zdrojem jsou příjmy z emise obligací, se kterými jsou spojeny nejenom úrokové náklady, ale i ostatní náklady emise cenných papírů. Tyto náklady, mezi které patří například tisk cenných papírů nebo náklady se zprostředkováním emise, snižují její čistý výnos.

Návratné půjčky od jiných subjektů mohou také krýt dočasný nedostatek finančních prostředků obcí. Návratné příjmy zde mohou plynout ze státního rozpočtu, z rozpočtu fondů nebo dokonce z rozpočtu jiné obce či z rozpočtu kraje, přičemž tato návratná finanční výpomoc může být poskytnuta bezúročně, nebo v případě půjček například ze SFŽP může být úročena nízkým úrokem.²³

2.4.1 Monitoring hospodaření a zadluženosti obcí

Se stále častějším financováním obcí prostřednictvím bankovních úvěrů a dalších návratných příjmů, se však do popředí dostává i stále častější neschopnost obcí hradit své závazky včas a v předepsané výši. Proto je krokem pro zvýšení transparentnosti veřejných rozpočtů zveřejnění monitoringu hospodaření všech obcí. Monitoring provádí od roku 2008 ministerstvo financí a sleduje při tom soustavu 18 informativních a monitorujících ukazatelů (dále jen „SIMU“), a to za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace. Po provedení výpočtů se vyhodnocují veškeré výsledky vycházející z účetních a finančních výkazů k 31. 12. příslušného roku. Přehled všech informativních a monitorujících ukazatelů je uveden v následující tabulce.

²³ PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav a JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 273. s.

Tabulka 5 – Soustava informativních a monitorujících ukazatelů - SIMU

Informativní ukazatele	Monitorující ukazatele
počet obyvatel	podíl cizích zdrojů a přijatých návratných finančních výpomocí k celkovým aktivům (v %)
příjem celkem (po konsolidaci)	
úroky	celková (běžná) likvidita
uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	
dluhová služba celkem	
ukazatel dluhové služby (v %)	
rozvaha aktiv a pasiv	
cizí zdroje a přijaté návratné finanční výpomoci	
stav na bankovních účtech	
úvěry a komunální obligace	
přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	
zadluženost celkem	
podíl zadluženosti na cizích zdrojích a přijatých návratných finančních výpomocích v (%)	
zadluženost na 1 obyvatele	
oběžná aktiva	
krátkodobé závazky	

Zdroj: Monitoring hospodaření obcí – soustava informativních a monitorujících ukazatelů 2012. Ministerstvo financí České republiky [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_monitoring_hospodareni_obci_43889.html>

Ze všech ukazatelů, které Ministerstvo financí při monitoringu obcí sleduje, jsou pro posouzení stavu zadluženosti obcí nejdůležitější dva z nich. Prvním ukazatelem je podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, na základě kterého se stanovuje poměr zadlužení k celkovému majetku obce. Pokud je výsledek tohoto ukazatele hodnota 2,3; znamená to, že poměr zadlužení k celkovému majetku obce činí 2,3 %. Za rizikovou hodnotu je považován ukazatel ve výši 25 % a více.

Druhý faktor hodnotící hospodaření dané obce představuje ukazatel celkové likvidity, která stanovuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. Porovnávají se především prostředky na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky. Hodnota ukazatele 3,5 znamená, že krátkodobé likvidní prostředky kryjí krátkodobé závazky třiapůlkrát. Za rizikovou hodnotu se považuje hodnota menší jak jedna.

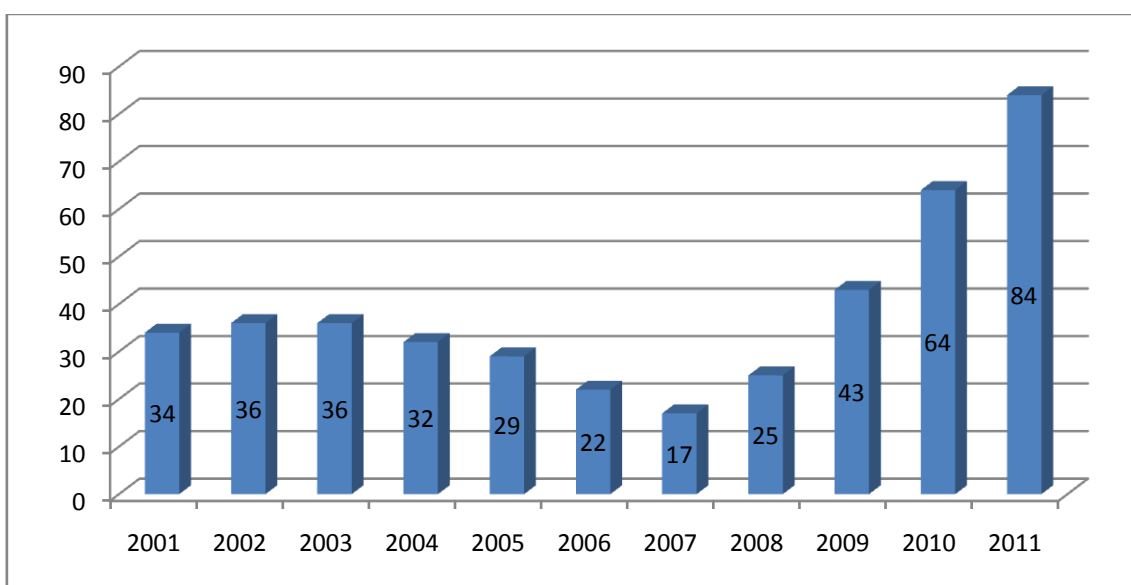
Překročení těchto ukazatelů však ne vždy znamená špatné hospodaření obce. Vezme-li si obec např. na konci roku úvěr na předfinancování dotace, krátce se tím dostane do rizikového

pásma. V dalším roce však dotací úvěr bez problému splatí. Proto je nutné posuzovat hospodaření každé obce individuálně.²⁴

Obcí s vyšší mírou rizika hospodaření v České republice neustále přibývá. Z celkem 6246 obcí jich koncem roku 2011 vykazovalo rizikové hospodaření již 84. Z průzkumu jejich finanční situace vyplývá fakt, že výraznější problémy se stavy obecních pokladen nastaly vzápětí po vypuknutí globální krize, kdy se české ekonomice přestalo dařit a současně se začal projevovat pokles objemu vybíraných daní.

Vývoj zadluženosti obcí s vyšší mírou rizika hospodaření je znázorněn v následujícím grafu, přičemž v roce 2011 došlo k nárůstu rizikových obcí od roku 2010 o více než 31 %.²⁵

Graf č. 2 – Počet obcí s vyšší mírou rizika hospodaření

Zdroj: Rizikové hospodaří už 84 obcí – a jeden kraj. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 10; 10. s. ISSN 1211-0507

Nejvíce zadlužené jsou obce Měňany, Prameny, Nebanice, Rybnice, Bublava a Podhořany u Ronova.

2.4.2 Řešení (regulace) zadluženosti obcí

Problémem zadluženosti obcí se zabývá Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra, kdy jsou zvažovány různé možnosti řešení případného úpadku obce. Jedním ze způsobů řešení by se mohl stát tzv. „princip prevence“, znamenalo by to nastavení

²⁴ Hospodaření obcí pod kontrolou. In *Moderní obec*. Praha: *Economia*, 2012, ročník 2012, č. 3, příloha, 5. s. ISSN 1211-0507.

²⁵ Rizikové hospodaří už 84 obcí – a jeden kraj. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 10; 10. s. ISSN 1211-0507.

takových mechanismů, jež by obci, která dosáhne vyšší míry rizika hospodaření, nedovolily dostat se až do úpadku.

Mechanismus, který je detailně popsán v algoritmu uvedeného v příloze 2, znázorňuje případný postup ministerstva při zjištění zhoršení hospodaření obcí a zvýšení jejich dluhu, který už nejsou schopné splácet.²⁶

Místní samosprávy v České republice mají poměrně liberální přístup na všechny finanční trhy. Mají volný přístup k přijímání úvěrů v české i zahraniční měně. Mohou si půjčovat od jakéhokoli finančního ústavu, za jakýmkoli účelem, podmínek, časových lhůt a úrokových sazeb. V současné makroekonomické situaci, kdy je celý systém veřejných financí deficitní, je narůstání zadluženosti obcí nežádoucí, a proto by měla být zákonem stanovena určitá regulace.

V zákoně o obcích je stanovena působnost jejich orgánů při rozhodování o majetkoprávních úkonech a finančním hospodaření. Především je stanoveno, že o nejdůležitějších úkonech rozhoduje vrcholný volený orgán a to zastupitelstvo obce, přičemž Ministerstvo financí, ani nikdo jiný, nemá možnost ovlivnit výši navrženého eventuelního schodku rozpočtu. Příslušné zákony upravující hospodaření místních samospráv však obsahují ustanovení, která nepřímo přispívají k omezování nadměrné zadluženosti.

Zákon o rozpočtových pravidlech obecních rozpočtů například stanovuje, že rozpočet může být schválen i jako schodkový pouze v takovém případě, kdy bude doloženo, jakým způsobem bude uvažovaný schodek kryt. Dosažený schodek hospodaření musí být uhrazen, a to buď ze zdrojů z minulých let, nebo z návratných zdrojů splatných z rozpočtu v následujících letech.

Dalším ze způsobů možné regulace je fakt, že o povolení emise komunálních obligací musí obce žádat Ministerstvo financí České republiky. Dále zákon neumožňuje, aby emitentem dluhopisů byla banka, která z výtěžku prodeje dluhopisů poskytne úvěr obci, která pak ručí svým majetkem. Obce si tedy musí vydávat dluhopisy sami.

Další možností regulace stanovuje zákon o přezkoumání hospodaření územních samosprávních celků. Zákon zakotvuje, že přezkoumání je zaměřeno nejen na nakládání a hospodaření s majetkem ve vlastnictví obcí, dodržování předpisů pro jejich finanční hospodaření, zadávání a realizaci veřejných zakázek, ale také na pohledávky místní samosprávy, na závazky za něž převzaly záruky a na zástavy jejich majetku ve prospěch třetích osob.

²⁶ RYŠAVÝ, Ivan. Jak řešit možné úpadky obcí? Diskuse o tom teprve začíná. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 11; 7. s. ISSN 1211-0507.

Do roku 2008 počítalo Ministerstvo financí každé obci ukazatel dluhové služby. Obce, které překročily 30% výši stanového ukazatele, musely přijmout taková opatření, aby v příštím období ukazatel dluhové služby nepřekročily.²⁷ Výpočet tohoto ukazatele je znázorněn v tabulce 6.

Tabulka 6 – Výpočet ukazatele dluhové služby

Číslo řádku	Název položky	Odkaz na rozpočtovou skladbu nebo jiné vymezení ukazatele	Stav k 31. 12. sledovaného roku
1	Daňové příjmy	Třída 1	
2	Nedaňové příjmy	Třída 2	
3	Přijaté dotace souhrnného finančního vztahu	Seskupení položek 4112 + 4212	
4	Dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3	
5	Úroky	Položka 5141	
6	Splátky jistiny a dluhopisů	Položky 8xx2 a 8xx4	
7	Splátky leasingů	Položka 5178	
8	Dluhová služba	ř. 5+ ř. 6 + ř. 7	
9	Ukazatel dluhové služby	ř. 8 děleno ř. 4	
Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, Romana. <i>Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe</i> . 200. s.			

V současné době je tento ukazatel obcemi i nadále používán a pro účely diplomové práce byl tento ukazatel použit pro výpočet dluhové služby obce Žďár nad Orlicí.

²⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 198. - 200. s.

3 Investiční potřeby obcí a způsoby jejich financování

Obce mohou zajišťovat své investiční záměry různým způsobem, avšak každý způsob financování by měl být odborně posouzen, a to tak, aby byla vybrána optimální varianta pořízení a financování investičních projektů.

Investiční výdaje obcí tvoří již dlouhodobě téměř třetinu všech jejich výdajů, přičemž obce s počtem obyvatel do pěti tisíc obvykle mívají podíl kapitálových výdajů k výdajům celkovým vyšší.

Více než 90 % kapitálových výdajů představují investice do pořízení dlouhodobého hmotného a nehmotného majetku. Druhou oblastí jsou transfery podnikatelským subjektům, příspěvkovým a neziskovým organizacím a fyzickým osobám. Zbývající část kapitálových výdajů tvoří nákup akcií a majetkových podílů.

Finanční prostředky obcí směřují zejména do oblasti komunálních služeb, investic do vodního hospodářství a životního prostředí, pozemních komunikací, tělovýchovy a zájmové činnosti, vzdělání, bydlení a územního rozvoje. Všechny tyto oblasti většinou odpovídají jednotlivým dotačním titulům ať už ze státního rozpočtu nebo ze strukturálních fondů EU.

Jednou z nejvýznamnějších investic jsou v oblasti životního prostředí a vodního hospodářství obcí v současné době investice do rekonstrukce, intenzifikace a výstavby kanalizací a čistíren odpadních vod (dále jen „ČOV“). Nutnost těchto investic je přímo spjatá s členstvím České republiky v EU. Brusel České republice při vstupu do Evropské unie uložil povinnost do konce roku 2010 čistit odpadní vodu podle přísných evropských norem. Tato povinnost se týká prakticky všech větších obcí a měst. Pro Česko to znamenalo vybudovat nové čistírny a kanalizace, a to dle směrnice Rady č. 91/271/EHS o čištění městských odpadních vod.²⁸

Mezi další investice v oblasti životního prostředí, kam obce směřují své finanční prostředky, patří budování protipovodňových bariér, výstavba poldrů či úprava koryt vodních toků nebo zpracování digitálních povodňových plánů a mapových podkladů o povodňovém nebezpečí a povodňovém riziku a další.

V rámci dopravní infrastruktury se nejvíce investuje do rekonstrukce a modernizace místních komunikací, rekonstrukce nevyhovujících a výstavby nových zastávek

²⁸ Směrnice rady č. 91/271/EHS dostupná z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28008_en.htm>

veřejné dopravy včetně bezbariérové úpravy a souvisejícího vybavení, výstavby protihlukových stěn nebo do výstavby cyklistických stezek a cyklistických pruhů.

Obce pamatují i na rekonstrukci a revitalizaci obecních kulturních památek, obnovu a rekonstrukci stávajících veřejných objektů, výstavbu, obnovu, rekonstrukci a vybavení zařízení školských, zdravotnických, sociálních služeb, informačních center a základní obchodní infrastruktury nebo na revitalizaci veřejných prostranství v rámci problémových sídlišť.

Jak již bylo zmíněno, při financování investičních výdajů přichází v úvahu hned několik zdrojů. Obce mohou získat kapitálové dotace, využívat vlastní rozpočtové prostředky, a to buď úspory z minulých let, nebo získané v daném roce, mohou si půjčit nebo financovat investiční výdaje prodejem svého nepotřebného majetku.

V případě dotací na investice mohou obce požádat jednotlivá ministerstva, krajské úřady a Regionální rady regionů soudržnosti. Největší váhu mají kapitálové dotace z kapitol jednotlivých ministerstev. Na druhém místě pak stojí investiční dotace od Regionální rady regionů soudržnosti, jejichž podíl se velmi rychle zvyšuje a vypovídá o intenzivnějším využívání peněz od Evropské unie na úrovni obcí.

Tabulka 7 udává zdroje financování kapitálových výdajů obcí zjištěných pro rok 2008 až 2010, ze které pak vychází grafy č. 3.

Tabulka 7 – Zdroje financování kapitálových výdajů obcí

	2008	2009	2010	2008	2009	2010
	Objem v mld. Kč			Struktura		
Kapitálové výdaje	76,5	93,4	91,6	100 %	100 %	100 %
Příjmy z prodeje majetku	15,7	14,0	12,8	21 %	15 %	14 %
Převody z fondů	12,2	15,2	17,7	16 %	16 %	19 %
Část z daňových a nedaňových příjmů	31,5	42,2	28,4	41 %	45 %	31 %
Dotace na investice	16,2	21,5	30,0	21 %	23 %	33 %
Změna dluhu	0,9	0,5	2,7	1 %	1 %	3 %
Zdroj: KAMENÍČKOVÁ, Věra. <i>Které zdroje stále více pokrývají kapitálové výdaje obcí. In Moderní obec. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 3; 8. s. ISSN 1211-0507</i>						

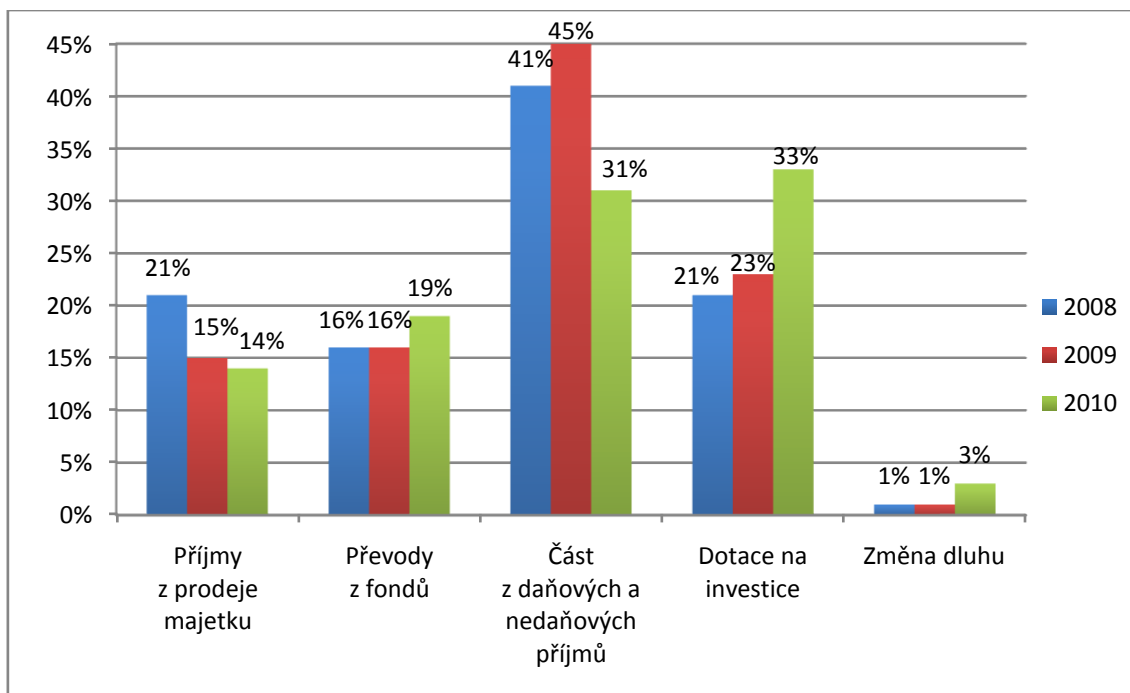
Z grafu č. 3 vyplývá, že nejvíce se kapitálové výdaje hradí prostřednictvím daňových a nedaňových příjmů, přičemž jejich objem se rok od roku mění, pro rok 2010 se tyto příjmy oproti předchozímu roku snížily o 14%.

Příjmy z prodeje obecního majetku v posledních letech také klesají, a to nejen pokud jde o absolutní výši peněz, které obce takto získávají, ale i o jejich podíl na financování kapitálových výdajů. Tento vývoj naznačuje, že obce již z velké části prodaly ten majetek, který pro své fungování nepotřebují.

Naopak u převodů z fondů a u dotací na investice probíhal ve sledovaných letech výrazný růst. U dotací na investice se objem příjmů na krytí kapitálových výdajů v roce 2010 dokonce od předchozího roku navýšil o 10 %.

Podíl změny dluhu k celkovým zdrojům je pro financování kapitálových výdajů ve sledovaném období zanedbatelný. Pohybuje se v rozmezí od 1 % do 3 %. ²⁹

Graf č. 3 – Zdroje financování kapitálových výdajů v letech 2008 - 2010

Zdroj: KAMENÍČKOVÁ, Věra. Které zdroje stále více pokrývají kapitálové výdaje obcí. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 3; 8. s. ISSN 1211-0507, vlastní zpracování

3.1 Financování municipálních projektů bankovními úvěry

V současné době využívají místní samosprávy k financování svých dlouhodobých investic v hojné míře příjmů návratného charakteru, přičemž zhruba polovina všech obcí je různou měrou zadlužena. Půjčky jsou považovány za přirozený nebo nejlepší způsob financování kapitálových výdajů, protože investice mohou generovat příjmy z prodeje služeb, které jsou dostatečné nejen na pokrytí provozních nákladů, ale i na financování splátek přijaté půjčky.

Banky nyní disponují potřebnými nástroji, jak celkem spolehlivě odhadovat dluhovou kapacitu obcí tak, aby ani peněžnímu ústavu, ani obci nevznikly při splácení dluhu problémy. Pokud jde o půjčky, obce (na rozdíl od firem) mají jednu velkou výhodu. Část svých

²⁹ KAMENÍČKOVÁ, Věra. Které zdroje stále více pokrývají kapitálové výdaje obcí. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 3; 8. s. ISSN 1211-0507

rozpočtových příjmů získávají pravidelně převážně v podobě sdílených daní. A daňové příjmy tvoří podstatnou část celkových příjmů obcí.³⁰

Rozhodnutí obce o tom, kolik si vypůjčit, by mělo vycházet z odhadu únosné výše dluhové služby. Všechny návratné prostředky jsou spojeny s úrokovým zatížením, které zpravidla odráží podmínky na peněžním trhu. Pro subjekty místní samosprávy jsou důležité podmínky úvěru či půjček, jako jsou:

- doba splatnosti úvěru,
- odkládací podmínky čerpání úvěru,
- podmínky splácení dluhové služby,
- způsob stanovení úrokové sazby,
- a podmínky stanovené pro obec v rámci celé smlouvy o úvěru.³¹

Úvěry poskytované místním samosprávám lze členit podle různých hledisek. Banky poskytují celou řadu různých úvěrů, které se vzájemně odlišují. Sestavit však přehled všech nabízených úvěrů je takřka nemožné. Proto se tato práce zaměřuje jen na nejdůležitější z nich, které slouží k financování investičních projektů nebo jsou s investicemi určitým způsobem spojené.

3.1.1 Členění dle charakteru úvěru

Poskytování úvěrů je jednou ze základních činností, kterou se banky zabývají. U komerčních bank tvoří úvěry rozhodující část aktiv, jsou relativně málo likvidní a současně poměrně rizikovou částí aktiv, zato však přinášejí vyšší výnosy.³² Bankovní úvěry nabízené obcím, jsou v praxi rozdělovány do 3 skupin, a to na peněžní úvěry, závazkové úvěry, záruky a alternativní formy financování.

Peněžní úvěry znamenají skutečné poskytnutí likvidních peněz obvykle v bezhotovostní podobě. Klient musí v dohodnuté lhůtě splatit celý úvěr, včetně úroků. Kromě účelových provozních a investičních úvěrů lze za hlavní druhy peněžních úvěrů považovat úvěry kontokorentní či hypoteční.

Závazkové úvěry a záruky naopak neznamenaají pro klienta bezprostřední získání likvidních prostředků. Banka se pouze v určité formě zaručuje za svého klienta a zavazuje se splnit jeho závazek, pokud tak klient neučiní sám. Jde zejména o akceptační úvěr, avalový

³⁰ Bankovní úvěry tvoří většinu závazků obcí, ale rizikem nejsou. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2011, ročník 2011, č. 3; příloha; 1. - 2. s. ISSN 1211-0507

³¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 101. s.

³² POLÁČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. C. H. Beck. Praha 2006. První vydání. 371. s. ISBN 80-7179-462-7

úvěr a různé druhy bankovních záruk. V těchto případech však veřejný sektor vystupuje spíše jako věřitel, který určitou formu záruky přijímá.

Alternativní formy financování lze charakterizovat jako takové produkty, které umožňují klientům získat finanční prostředky za určitých specifických podmínek. Do této skupiny bývají zařazovány produkty jako faktoring či forfaiting.³³

3.1.2 Členění dle způsobu splácení úvěru

U poskytovaných úvěrů a půjček existuje několik způsobů jejich splácení. Metoda konstantní anuity je založena na stejných splátkách v pravidelných intervalech (měsíčních nebo čtvrtletních) po dobu životnosti úvěru. Splátka je kombinací úrokové sazby a platby jistiny. Úroková složka je tudíž větší na počátku splácení půjčky a pozdější splátky obsahují větší díl platby jistiny. Metoda konstantní anuity se používá převážně u hypotečních úvěrů a u úvěrů s dlouhou dobou splatnosti. Mezi další metody s pravidelnými splátkami úvěru patří metoda konstantního úmoru a rostoucí anuity.

Jiný způsob umoření návratného zdroje je, pokud se po dobu trvání úvěru splácí pouze úroky a jistina se uhradí až jednorázově po vypršení lhůty splatnosti. Tento způsob se používá u krátkodobých revolvingových úvěrů nebo u emise komunálních obligací. Výhodou je odložení platby jistiny, zároveň se však zvyšuje objem placených úroků, a to z důvodu toho, že se úroky hradí z celkového objemu úvěru po celou dobu jeho životnosti.

Dalšími metodami jsou kombinace způsobů uvedených výše: tzv. front-end loading, jehož základem je pravidelná splátka jistiny ve stejných částkách v průběhu životnosti úvěru, přičemž úroky se platí pouze z nesplacené části úvěru. Pravidelné splátky mají s postupným snižováním úrokových plateb nižší objem. Ve druhém případě tzv. rear-end loading se splátky úroků a jistiny po dobu životnosti úvěru postupně zvyšují, přičemž na počátku splácení může existovat odklad plateb. Tato metoda je vhodná pro projekty, které budou generovat příjmy. Poskytuje čas na dokončení projektu a splátky se odkládají až na dobu, kdy investice vytváří svoje příjmy.³⁴

3.1.3 Členění dle úrokové sazby

Úrok je obvykle odvozen od základní úrokové sazby banky. Je to taková sazba, která bance umožňuje pokrýt provozní náklady a současně získat dostatečný objem depozit. Vývoj

³³ REVEDNA, Zbyněk, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, MANDEL, Martin. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 136. s. Management Press. Praha 2011. Páté vydání. ISBN 978-80-7261-240-6

³⁴ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 102. s.

základní sazby banky i její výše je vždy úzce spojen s vývojem krátkodobých úrokových sazeb, proto je také tato základní sazba často měněna.³⁵

Úvěry se podle úrokových sazeb standardně dělí do dvou skupin a to na úvěry s fixní a variabilní sazbou.

Fixní sazba je zafixována na celou dobu splatnosti úvěru nebo na určité časové období a používá se u úvěrů s dlouhou dobou splatnosti a to u hypotečních nebo investičních úvěrů.

Naproti pevné sazbě stojí sazba pohyblivá, která se v systému bank neustále přeceňuje v rámci předem sjednaných intervalech. Způsob změn úrokových sazeb může být koncipován dvěma způsoby. První způsob představuje bezprostřední vazbu na určitou úrokovou sazbu tak, že ke změnám úrokové sazby dochází zároveň se změnou sazby, na kterou je vázána. Znamená to, že při sjednání úvěrové smlouvy nejsou předem dány termíny přeceňování sazby. Takto koncipovaná úroková sazba bývá někdy označována jako floating rate. Dále banky využívají vazbu na vybranou tržní úrokovou sazbu s předem pevně danými termíny přizpůsobování. Zde se úroková sazba mění v pravidelných intervalech. Referenčními sazbami jsou obvykle tržní úrokové sazby typu LIBOR, PRIBOR, FIBOR nebo PIBOR.³⁶

Na rozhodnutí, zda si půjčit za fixní nebo variabilní úrokovou sazbu, mají vliv podmínky na kapitálovém trhu a úvahy týkající se budoucího vývoje úrokových sazeb. Fixní sazba je vhodnější v případě, že se očekává spíše vzestup úrokových sazeb než jejich snížení a variabilní pak v případě opačném.³⁷

3.1.4 Členění bankovních úvěru dle jejich doby splatnosti

Půjčky místním samosprávám se dle doby jejich splatnosti dají rozdělit na:

- krátkodobé se splatností do jednoho roku,
- střednědobé uzavírané na dobu od jednoho do pěti let,
- a dlouhodobé s dobou splatnosti úvěru nad 5 let.

Specifickým příkladem je čerpání krátkodobého – překlenovacího úvěru, který obce využívají na překlenutí časového nesouladu mezi skutečným plněním příjmů a potřebou financovat běžné výdaje. Překlenovací úvěr mohou využívat i několikrát během rozpočtového období. Obce by si však neměly půjčovat na krytí deficitu běžného rozpočtu.

Na financování investic a kapitálových výdajů by měl sloužit hlavně úvěr střednědobý či dlouhodobý. Pokud je půjčka určena na projekty generující vlastní příjmy, je důležité,

³⁵ POLÁČEK, Stanislav a kol. *Bankovníctví*. 374. - 375. s.

³⁶ REVEDNA, Z., KODERA, J., MUSÍLEK, P., MANDEL, M.. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. 132. s.

³⁷ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 102. s.

zda tyto propočtené výnosy jsou reálné, a zda pokryjí provozní náklady a splácení jistiny i s úroky.³⁸

3.1.5 Ostatní typy úvěrů určených pro municipality

Jak již bylo zmíněno úvěry ať už občanské nebo podnikatelské či municipální lze třídit podle mnoha hledisek. Další způsoby možného rozdělení půjček, které zde ještě nebyly zmíněny, jsou podle měny úvěru nebo podle typu čerpání jistiny. Banky pomáhají městům a obcím financovat projekty v korunách v eurech, dolarech a dalších měnách, přičemž čerpat potřebné peníze je možné buď jednorázově, postupně či opakovaně.

Na všechny poskytnuté návratné zdroje musí banky vytvářet kapitálovou rezervu, a aby byla co nejnižší, požadují za ně odpovídající zajištění. V úvahu připadá ručení majetkem nebo budoucími rozpočtovými příjmy, případně ručení třetí osoby. Ručení nemovitostí je vhodné v případě, že se úvěr použije na financování projektů generujících příjmy (např. zásobování vodou, budovy pro komerční využití), které mohou věřitelům sloužit jako záruka splacení úvěru.³⁹

3.1.6 Komunální leasing

Další z možností financování investičních potřeb místních samospráv je i financování na základě kontraktů tzv. komunální leasing ve formě finančního nebo operativního pronájmu. Umožňuje pořídit požadovanou investici plně nebo zčásti z cizích zdrojů a to i tehdy, pokud obec nemůže využít jiné návratné finanční prostředky či kapitálové dotace. Zpravidla se touto formou financují stroje a dopravní prostředky na čištění ulic, likvidaci komunálního odpadu, modernizace městské hromadné dopravy atd.

Operativní leasing⁴⁰ umožňuje stejně jako finanční leasing využívat za úplatu věc, která je v majetku poskytovatele služby. Jeho cílem však není převod vlastnictví, jako tomu je u leasingu finančního. Zákazník si předmět pronajímá na předem danou dobu a pak ho vrací leasingové firmě.

Nevýhodou tohoto způsobu financování investic je jeho poměrně vysoká finanční náročnost. Na druhou stranu výhody komunálního leasingu spočívají v rychlosti získání investice a přizpůsobení splátkového kalendáře finančním možnostem místní samosprávy.

³⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 198. - 200. s.

³⁹ OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Public private partnership: příležitost a výzva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 39. s. ISBN 978-80-7179-744-9.

⁴⁰ SLAŽANSKÁ, Marta; HÁJEK, Jaromír. Operativní leasing využijí též i v obcích. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 11; 13. s. ISSN 1211-0507

Komunální leasing je i prostředkem k eliminaci rizik, jakými jsou pokles zůstatkových hodnot investice, navýšení provozních nákladů, pozáruční technické problémy apod. Všechna rizika nese poskytovatel leasingu.⁴¹

3.1.7 Úvěry obcím od Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s.

Úvěry od Českomoravské záruční a rozvojové banky (dále jen „ČMZRB“) jsou určeny pro zachování a rozvoj infrastruktury obcí založené na dlouhodobém úvěrování. Často se jedná o úvěry na vodohospodářskou infrastrukturu, elektrifikaci, plynofikaci, na školská, sociální i kulturní zařízení a na projekty související se skladováním a likvidací odpadů.

V současné době lze od ČMZRB získat úvěry na financování municipálních projektů v rámci tří programů: OBEC 2, MUFIS 2 a REGIONÁLNÍ ROZVOJOVÝ FOND. K výhodám všech programů zde patří pevná úroková sazba, možnost získání úvěru bez zajištění, možnost odkladu splácení jistiny či minimální rozsah poplatků. Bez sankce je také nedočerpání úvěru, či předčasné splacení části nebo celého úvěru.

ČMZRB poskytuje obcím i záruky na úvěr poskytnutý jinou komerční bankou. Záruky úvěrů začaly mít smysl hlavně během nástupu ekonomické recese, kdy banky začaly být velmi nedůvěřivé při poskytování financování.⁴²

3.1.8 Komparace poskytovatelů návratných zdrojů

V současné době v České republice působí několik desítek finanční institucí poskytujících úvěry, ne všechny se však zabývají investičními potřebami obcí. Následující tabulka obsahuje 6 vybraných bank nabízejících obcím finanční výpomoc. Jedná se především o tyto banky: Česká spořitelna, Českomoravská obchodní banka (dále jen „ČSOB“), GE Money Bank, Komerční banka, Sberbank CZ a ČMZRB. Jednotlivé bankovní produkty se však v nabídkách těchto šesti bank liší, a to hlavně v podmínkách poskytnutí úvěru a v rozsahu jednotlivých služeb.

Tabulka 8 obsahuje komparaci některých úvěrů nabízených obcím. Většinou však banky hledají pro své klienty individuální řešení jejich potřeb, proto mohou municipalitám poskytnout i produkty v tabulce 8 neoznačené.

⁴¹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 102., 103. s.

⁴² Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. – úvěry na financování municipálních projektů. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2011, ročník 2011, č. 3; příloha, 5. s. ISSN 1211-0507

Vysvětlivky k tabulce:

- ✓ patří do nabídky bankou poskytovaných úvěrů,
- tento typ úvěru není na oficiálních internetových stránkách konkrétní banky uveden.

Tabulka 8 – Komparace úvěru nabízených obcím

Banka Typ úvěru	Česká spořitelna	ČSOB	GE Money Bank	Komerční banka	Sberbank CZ	ČMZRB
Investiční úvěr	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Hypoteční úvěr	✓	✓	-	✓	-	-
Předfinancová ní dotace	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Dodavatelský úvěr	✓	-	-	-	-	-
Úvěry na výtahy	-	-	-	-	✓	-
Forfaiting	-	-	-	✓	-	-
Provozní úvěr	✓	✓	✓	✓	-	-
Zdroj: zpracováno podle oficiálních internetových stránek České spořitelny, ČSOB, GE Money Bank, Komerční banky, Sberbank CZ a ČMZRB.						

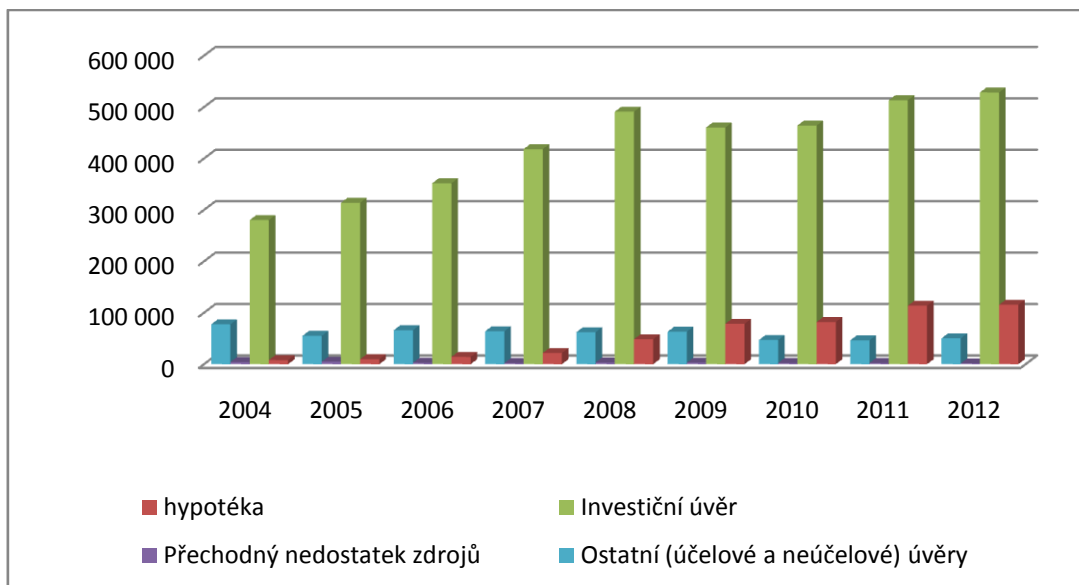
3.1.9 Četnost využívání některých typů úvěrů

Z předchozí podkapitoly vyplývá, že banky poskytují obcím a městům především investiční, hypoteční, provozní a účelové úvěry. Tímto tak vznikly 4 základní skupiny úvěrů, přičemž četnost jejich využívání municipalitami závisí na jejich konkrétních potřebách.

Pro vyjádření množství a poskytnuté výše zmíněných druhů úvěrů, byly vytvořeny následující grafy. Graf č. 4 byl vytvořen na základě dat zpracovaných Českou národní bankou⁴³. Zachycuje celkový objem finančních prostředků (v Kč a cizí měně) poskytnutých bankami ve formě investičního, hypotečního, provozního a účelového úvěru, a to od roku 2004 až do roku 2012. Z grafu uvedeného níže vyplývá, že největší objem peněz banky poskytly ve formě investičního úvěru. Zdroje dat, ze kterých byl graf sestaven, se nachází v příloze 4.

⁴³ ARAD systém časových řad. Česká národní banka [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=13288&p_strid=ABBAD&p_lang=CS>

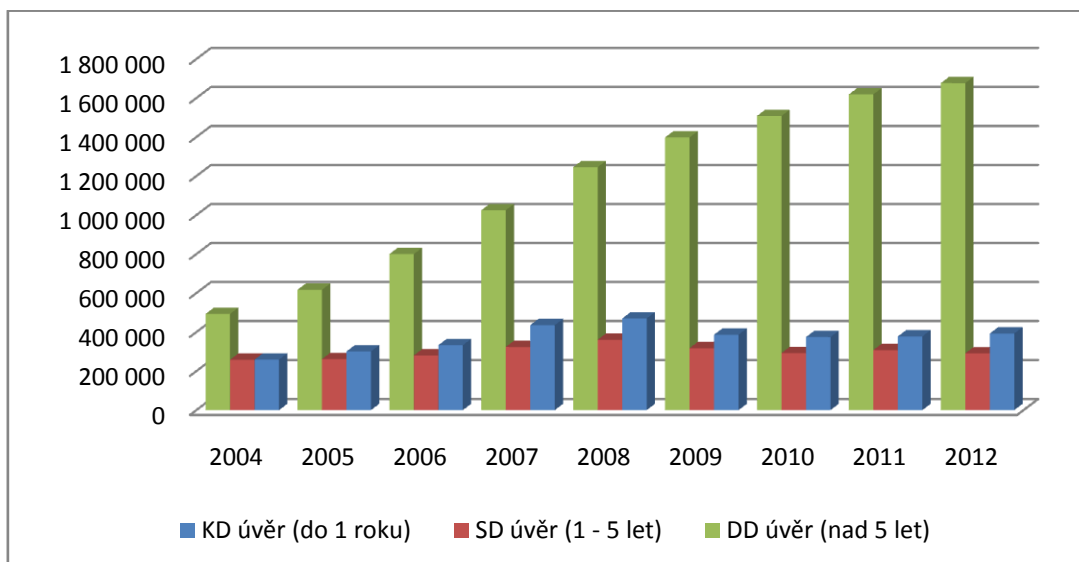
Graf č. 4 – Četnost úvěrů v jednotlivých letech dle typu úvěru - celkem v Kč a v cizí měně (v mil. Kč)

Zdroj: ARAD systém časových řad. Česká národní banka [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=13288&p_strid=ABBAD&p_lang=CS>

Jak již bylo zmíněno, dle časového hlediska se úvěry dělí na krátkodobé, střednědobé a dlouhodobé. Četnost těchto typů úvěrů popisuje graf č. 5. Z níže uvedeného grafu je patrné, že nejvíce jsou využívány úvěry se splatností nad 5 let – tedy úvěry dlouhodobé. Zdroje dat, ze kterých byl graf sestaven, se nachází v příloze 5.

Graf č. 5 – Četnost úvěrů v jednotlivých letech dle doby splatnosti– celkem v Kč a v cizí měně (v mil. Kč)

Zdroj: ARAD systém časových řad. Česká národní banka [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_strid=ABBAH&p_sestuid=1893&p_tab=1&p_lang=CS>

Z výše uvedeného porovnání jednotlivých typů úvěrů vyplývá, že nejvíce využívané úvěry jsou úvěry investiční, a to se splatností nad 5 let. Tato kombinace odpovídá i současné reálné nabídce komerčních bank v České republice.

3.2 Financování municipálních projektů dotacemi z fondu EU

Evropská unie provádí kohezní politiku v rámci sedmiletých cyklů, takzvaných programových období. Cíle kohezní politiky Evropské unie se v čase mění a reagují na potřeby stávajících a přistupujících členů a celkového prostředí EU. V současném programovém období 2007-2013 má kohezní politika tři cíle: Konvergence, Konkurenceschopnost a zaměstnanost a Evropská územní spolupráce. Na tyto cíle bylo vyčleněno ve strukturálních fondech a Fondu soudržnosti pro celou Evropskou unii na sedm let téměř 350 miliard EUR, z toho pro Českou republiku 26,7 miliardy EUR.

Finanční prostředky kohezní politiky jsou čerpány prostřednictvím tří fondů, přičemž na spolufinancování municipálních investic připadá Evropský fond pro regionální rozvoj (dále jen „ERDF“), který podporuje investiční projekty, jako je například podpora investic do infrastruktury a spolupráce v příhraničních regionech a Fond soudržnosti (dále jen „FS“) financující klíčové infrastrukturní projekty v oblasti dopravy a životního prostředí.

Evropská komise zveřejnila v Páté kohezní zprávě své první návrhy na podobu, strukturu a principy budoucí kohezní politiky po roce 2013; dne 6. října 2011 pak zveřejnila balíček šesti nových nařízení, která budou po jejich projednání a schválení tvořit rámec kohezní politiky pro období 2014-2020.⁴⁴

V současné době jsou municipální projekty financovány z největší části z dotací v rámci operačních programů. Škála možností dotací je díky Evropské unii, již je Česká republika od roku 2004 členem, velmi široká. V souvislosti s členstvím se Česká republika plně vřadila do struktur EU, a to včetně dotačních možností, které z toho za určitých podmínek plynou⁴⁵.

Na základě definovaných cílů a priorit Národního rozvojového plánu České republiky pro období 2007–2013 a Národního strategického referenčního rámce připravila Česká republika pro využívání fondů Evropské unie v letech 2007–2013 celkem 24 operačních programů. Na financování municipálních investic v rámci dotací z EU je zaměřen především Operační program Životní prostředí, Integrovaný operační program, Regionální operační programy a program rozvoje venkova.

⁴⁴ Příprava období 2014-2020. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU>>

⁴⁵ HOLEČEK, Jan; BINEK, Jan; GALVASOVÁ, Iva; CHABIČOVSKÁ, Kateřina; SVOBODOVÁ, Hana. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2009, 59 s. ISBN 978-80-904308-2-2

3.2.1 Operační program Životní prostředí

Operační program Životní prostředí (dále jen „OPŽP“) spadá mezi tematické operační programy v cíli Konvergence a z pohledu finančních prostředků je druhým největším českým operačním programem. Obsahuje 8 prioritních os rozdělujících operační program na logické celky, a ty jsou dále konkretizovány prostřednictvím tzv. oblastí podpory, případně ještě podoblastí podpory, které vymezují, jaké typy projektů mohou být v rámci příslušné prioritní osy podpořeny.

Prioritní osy podporující municipální investice, mezi které patří například výstavba či rekonstrukce čističky odpadních vod, protipovodňových zábran, bioplynových stanic, vodních elektráren či pořízení nízko-emisního spalovacího zdroje či jeho rekonstrukce a další, jsou následující:

- zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní,
- zlepšování kvality ovzduší a snižování emisí,
- udržitelné využívání zdrojů energie,
- zkvalitnění nakládání s odpady a odstraňování starých ekologických zátěží,
- omezování průmyslového znečištění a snižování environmentálních rizik,
- zlepšování stavu přírody a krajiny a další.⁴⁶

3.2.2 Integrovaný operační program

V rámci Integrovaného operačního programu (dále jen „IOP“) se integruje několik tematických oblastí podpory, které musí být z hlediska vymezených kompetencí, subsidiarity a dělby práce zajišťovány z centrální úrovně orgány státní správy nebo orgány územní veřejné správy. K těmto oblastem se řadí modernizace veřejné správy, zvýšení kvality a dostupnosti veřejných služeb a podpora územního rozvoje.

Podporu municipálních investic z IOP představují především dotace z národní podpory územního rozvoje na zvýšení kvality života a životního prostředí pro obyvatele problémových sídlišť ve velkých městech nad 20 tis. obyvatel prostřednictvím revitalizace prostředí těchto sídlišť a regenerace bytových domů v sídlištích, včetně úspor energie.

V oblasti bydlení se tato prioritní osa zaměřuje na sídliště postavené v tzv. hromadné bytové výstavbě a na bytové domy situované v těchto sídlištích nebo historických jádrech měst a předválečných čtvrtí. Jedná se tedy především o panelová sídliště. Podpora se zde

⁴⁶ Operační program Životní prostředí. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Zivotni-prostredi>>

soustředí na komplexní revitalizaci či regeneraci sídlišť ve velkých městech s hrozícími problémy, které by mohly v případě vyšší koncentrace sociálně znevýhodněných rodin vyústit v jejich sociální vyloučení. Bytové domy zde mají často statické a technologické vady a poruchy obvodových plášťů, lodžií, balkónů a střech, které ohrožují bezpečnost a zdraví obyvatel.⁴⁷

3.2.3 Program rozvoje venkova

Cílem tohoto programu je rozvoj venkovského prostoru formou udržitelného rozvoje, zlepšení stavu životního prostředí a snížení negativních vlivů intenzivního zemědělského hospodaření, zvýšení konkurenceschopnosti zemědělství, lesnictví a potravinářství.

Pro jednotlivé investice obcí je v tomto programu pamatováno v prioritní ose: „Kvalita života ve venkovských oblastech a diverzifikace hospodářství venkova“. Konkrétně se jedná o obnovu a rozvoj vesnic, občanské vybavenosti a služeb, ochranu a rozvoj kulturního dědictví venkova a o vzdělávání a informace.

Podporovány jsou zde investice do základní vodohospodářské infrastruktury obcí (vodovody, kanalizace a čističky odpadních vod) a ostatní technické infrastruktury. Mezi další podporované investice patří budování a obnova místních komunikací, zlepšení vzhledu obcí představující úpravu veřejných prostranství a pořízení územně plánovací dokumentace. Podpora je v tomto případě poskytována formou přímé nenávratné dotace.

V oblasti podpory občanského vybavení a služeb jsou dotace vypláceny na zajištění školských, zdravotnických a sociálních služeb, včetně předškolní a mimoškolní péče o děti, pečovatelské služby o seniory, základní obchodní infrastruktury, objektů a ploch pro sportovní a kulturní aktivity, doprovodných stravovacích zařízení a objektů pro spolkovou činnost.⁴⁸

3.2.4 Regionální operační programy

Regionální operační programy (dále jen „ROP“) patří mezi nejvýznamnější programy, které podporují aktivity, jejichž realizace náleží do působnosti obcí či krajů. V rámci cíle Konvergence bylo v ČR pro zmíněné období 2007-2013 připraveno celkem sedm regionálních operačních programů pro celé území ČR bez Hlavního města Prahy (v každém regionu soudržnosti jeden).

⁴⁷ Integrovaný operační program. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/IOP>>

⁴⁸ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 177. – 182. s.

V návaznosti na resortní sektorové programy směřují ROP své podpory k řešení problémů vázaných na konkrétní region v ČR. Podporují tak využití potenciálu daného území a přispívají k jeho vyváženému rozvoji. Globálním cílem ROP je urychlení rozvoje regionů ČR, zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a posílení kvality života obyvatel, při respektování vyváženého a udržitelného rozvoje regionů vycházející z využití jejich potenciálu.⁴⁹

V rámci ROP se finance poskytují na tyto následující municipální projekty:

- rekonstrukce a modernizace místních komunikací,
- rekonstrukce nevyhovujících a výstavba nových zastávek veřejné dopravy včetně bezbariérové úpravy a souvisejícího vybavení,
- výstavba cyklistických stezek a cyklistických pruhů,
- rekonstrukce a revitalizace obecních kulturních památek,
- obnova a rekonstrukce stávajících veřejných objektů,
- výstavba, obnova, rekonstrukce a vybavení zařízení školských, zdravotnických, sociálních služeb, informačních center a základní obchodní infrastruktury,
- výstavba protihlukových stěn.⁵⁰

⁴⁹ PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů*. 166. – 167. s.

⁵⁰ Regionální operační program. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>

4 Financování rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod ve Žďáru nad Orlicí

Obec Žďár nad Orlicí se nachází v Královéhradeckém kraji (cca 25 km od Hradce Králové), v okrese Rychnov nad Kněžnou. Nejbližšími městy jsou 3 km vzdálený Borohrádek a 4,5 km vzdálené Týniště nad Orlicí. Obec Žďár nad Orlicí je tvořena jedním katastrálním územím o výměře 936 ha, součástí obce jsou osady Světlá, Chotiv a místní část Horní Žďár. Vzhledem ke kvalitnímu životnímu prostředí je obec vyhledávaným místem pro cykloturismus a rekreaci a díky dopravní dostupnosti a dobré občanské vybavenosti i atraktivním místem pro trvalé bydlení.⁵¹

Charakteristika municipality:

počet obyvatel ke dni 15. 12. 2012	468
region	kraj královéhradecký – okres Rychnov nad Kněžnou
výměra	936 ha
statut	obec
obec s pověřeným OÚ	ne
obec s rozšířenou působností	ne
školenství	materská škola a základní škola do 5. třídy
ostatní	TJ sokol, oddíl kopané, obecní knihovna, sbor dobrovolných hasičů

4.1 Finanční analýza obce Žďár nad Orlicí – posouzení současného finančního stavu

Obec Žďár nad Orlicí se snaží udržovat vyrovnaný rozpočet a nevyužívá v současné době žádného návratného příjmu. Případné deficity rozpočtu hradí z přebytků let minulých. Z důvodu změny zákona o rozpočtovém určení výnosu některých daní počítá obec oproti předchozímu roku pro rok 2013 s vyššími příjmy, a to zhruba o půl milionu Kč.

Nejvýznamnějšími položkami mezi příjmy Žďáru nad Orlicí jsou příjmy daňové, mezi které patří hlavně daň z příjmu fyzických osob ze závislé činnosti, daň z příjmu fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti, daň z příjmu fyzických osob z kapitálových

⁵¹ O obci. *Oficiální internetové stránky obce Žďár nad Orlicí* [online]. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.poorlicko.cz/zdar/index.php?nid=771&lid=cs&oid=1783758>>

výnosů, daň z příjmu právnických osob, daň z přidané hodnoty a daň z nemovitostí. V následující tabulce je zobrazen vývoj jednotlivých příjmů a výdajů obce od roku 2008 do roku 2013, přičemž příjmy a výdaje za období let 2012 a 2013 byly sestaveny na základě schválených rozpočtů.

Tabulka 9 – Vývoj příjmů a výdajů obce od roku 2008 až 2013

Příjmy (v tis. Kč)/období	2008	2009	2010	2011	2012	2013
daňové příjmy	3 943,18	3 512,09	3 564,32	3 622,64	3 688,00	4 209,50
nedaňové příjmy	567,46	402,96	251,66	222,36	215,90	230,90
kapitálové příjmy	46,09	12,83	16,04	60,00	5,50	5,50
dotace	435,30	410,69	561,12	365,49	146,21	148,00
Příjmy celkem	4 992,03	4 338,57	4 393,14	4 270,49	4 055,61	4 593,90
Výdaje (v tis. Kč)/období						
běžné	3 230,03	4 758,73	3 890,38	3 679,61	4 066,50	3 773,90
kapitálové	515,10	248,83	72,99	370,98	212,00	820,00
Výdaje celkem	3 745,13	5 007,56	3 963,37	4 050,59	4 278,50	4 593,90
Saldo	1 246,90	- 668,99	429,77	219,89	-222,89	0,00
Saldo běžného rozpočtu	1 715,91	- 432,99	486,72	530,88	-16,39	814,50
<i>Zdroj: Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků, regionálních rad a dobrovolných svazků obcí pro účetní období roku 2008 až 2011. Schválený rozpočet na rok 2012, 2013. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí. Vlastní zpracování.</i>						

Z tabulky 9 vyplývá, že obec měla nižší příjmy než výdaje v roce 2009 a 2012. V roce 2009 byl schodek rozpočtu zapříčiněn zvýšením běžných výdajů zhruba o 1,5 mil. Kč. Tyto finance byly využity na výměnu oken v základní a mateřské škole a na odbahnění místního rybníčku. Schodek byl kryt výsledkem hospodaření obce z předchozích let. Dalším finančně náročnějším rokem je rok 2012, jelikož zde výdaje převyšovaly příjmy zhruba o 230 tis. Kč. Finanční prostředky zde byly použity na vybudování dětského hřiště. Schodek rozpočtu byl hrazen z rezerv minulých let a z přijaté dotace, která nebyla do schváleného rozpočtu zahrnuta. Aktuálně je na rok 2013 schválen rozpočet vyrovnaný.

Pomocí tabulky 10 byla vypočítána dluhová služba obce Žďár nad Orlicí za rok 2011 a 2012. Tato metoda výpočtu byla používána Ministerstvem financí do roku 2008, obcemi je však i nadále využívána. Vzhledem k tomu, že obec nemá žádné úvěry, leasingy a ani neemitovala dluhopisy, tak i dluhová služba je zde nulová.

Tabulka 10 – Výpočet ukazatele dluhové služby

Číslo řádku	Název položky	Odkaz na rozpočtovou skladbu nebo jiné vymezení ukazatele	Stav k 31. 12. 2011	Stav k 31. 12. 2012 Predikce
1	Daňové příjmy	Třída 1	3 622,64	3 688,00
2	Nedaňové příjmy	Třída 2	222,36	215,90
3	Přijaté dotace souhrnného finančního vztahu	Seskupení položek 4112 + 4212	365,49	146,21
4	Dluhová základna	ř. 1 + ř. 2 + ř. 3	4 210,49	4 050,11
5	Úroky	Položka 5141	0,00	0,00
6	Splátky jistiny a dluhopisů	Položky 8xx2 a 8xx4	0,00	0,00
7	Splátky leasingů	Položka 5178	0,00	0,00
8	Dluhová služba	ř. 5+ ř. 6 + ř. 7	0,00	0,00
9	Ukazatel dluhové služby	ř. 8 děleno ř. 4	0,00	0,00
Zdroj: Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků, regionálních rad a dobrovolných svazků obcí pro účetní období roku 2011 a schválený rozpočet na rok 2012. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí. Vlastní zpracování.				

Jak již bylo zmíněno, Ministerstvo financí provádí každoročně monitoring zadlužení všech obcí. Následující tabulka 11 tak hodnotí hospodaření obce Žďár nad Orlicí. Do výpočtu jednotlivých položek byly zahrnuty účetní výkazy obce, jako jsou výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků nebo rozvaha. Vztahy pro výpočty jednotlivých položek monitoringu hospodaření obcí jsou uvedeny v příloze 3.

Tabulka 11 – Monitoring hospodaření obce v roce 2011

Název ukazatele	Číslo ukazatele	Hodnota (v tis. Kč)
Počet obyvatel obce	1	447
Příjem celkem (po konsolidaci)	2	4 270,49
Úroky	3	0,00
Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	4	0,00
Dluhová služba celkem	5	0,00
Ukazatel dluhové služby (v %)	6	0,00
Aktiva celkem	7	17 869,93
Cizí zdroje	8	689,49
Stav na bankovních účtech celkem	9	3 917,15
Úvěry a komunální dluhopisy	10	0,00
Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy	11	0,00
Zadluženost celkem	12	0,00
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	13	3,86
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	14	0,00
Cizí zdroje na 1 obyvatele	15	1,54
Oběžná aktiva	16	4 294,13
Krátkodobé závazky	17	689,49
Celková likvidita	18	6,23
Zdroj: Monitoring hospodaření obcí [online]. 2012 [cit. 2013-01-29]. Dostupné z WWW: < http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20111200&ico=275565 >		

Na základě informujících a monitorujících ukazatelů byl vypočítán podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a celková likvidita. U podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům za rok

2011 obec Žďár nad Orlicí dosáhla hodnoty 3,86. Poměr zadlužení k celkovému majetku obce tedy činí 3,86 %. Tato hodnota ukazatele je výrazně pod hranicí 25 %, což vypovídá o stabilním hospodaření obce.

Celková likvidita u obce činí 6,23. Krátkodobé pohledávky jsou v tomto případě kryty celkem 6,23 krát. Jestliže se za rizikovou hodnotu považuje interval hodnot od 0 do 1, znamená to, že i tento důležitý ukazatel Žďár nad Orlicí plní a to s velkou rezervou.

4.2 Investiční záměr obce

Mezi investiční projekty, které obec v roce 2013 připravuje, patří například zavedení bezdrátového rozhlasu nebo rozšíření veřejného osvětlení v lokalitě k hřišti. O mnoho nákladnější investiční akce, která však obec v budoucnu čeká, a kterou se bude práce dále zabývat, je rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod (dále jen „ČOV“). Tato ČOV již nyní neodpovídá stanoveným standardům, přičemž náklady na její rekonstrukci a intenzifikaci byly určeny na 7 mil. Kč.

Kanalizace a ČOV ve Žďáru nad Orlicí jsou majetkem Svazu obcí Tichá Orlice se sídlem v Borohrádku a provozovatelem je zde firma AQUA servis, a.s. Rychnov nad Kněžnou. V současné době nebyly pro rekonstrukci a intenzifikaci ČOV stále nalezeny odpovídající finanční prostředky. Důvod spočívá hlavně v tom, že vlastníkem ČOV není přímo obec Žďár nad Orlicí i když ČOV využívají pouze její občané a příjmy ze stočného tedy neplynou do příjmů obce. Z tohoto důvodu je i financování zmíněného projektu náročnější, protože by zde pro obec nebyly generovány žádné příjmy, které by zlevňovaly náklady na rekonstrukci ČOV.

Pro rozhodnutí, z jakých zdrojů zajistit financování rekonstrukce a intenzifikace ČOV, je nejdůležitější finanční situace obce. Při výběru vhodné varianty je důležitá celková velikost investice a také provozní náklady s dopadem na jednotlivého občana, přičemž samotná realizace projektu se neobejde bez příspěvku, tedy nenávratné finanční dotace. Poskytnutá dotace však nikdy nedosáhne 100 % užitelných nákladů projektu, a proto je potřeba kombinovat nenávratnou dotaci s návratnými zdroji.

4.2.1 Charakteristika ČOV

Pro zneškodnění splaškových odpadních vod z obce Žďár nad Orlicí byla v roce 1991 vybudována mechanicko-biologická čistírna odpadních vod s kapacitou 500 ekvivalentních

obyvatel (dále jen „EO“).⁵² Odpadní vody jsou na ČOV přiváděny oddílnou kanalizační sítí, resp. gravitačním potrubím DN300 do čerpací stanice odpadních vod, odkud jsou dále přečerpávány výtlačným řadem DN100 na ČOV. Vyčištěná voda z ČOV odtéká gravitačním potrubím do recipientu Tichá Orlice. Na kanalizační síť v obci je v současné době připojeno cca 340 obyvatel.

Odpadní vody přitékají gravitační kanalizací přes ručně těžený česlicový koš do objektu čerpací stanice, odkud jsou přečerpávány do areálu ČOV. Na přítoku odpadních vod do ČOV je v samostatné šachtě osazen indukční průtokoměr pro měření množství čištěných odpadních vod. Odpadní vody jsou přiváděny do horizontálního šterbinového lapáku písku s ručně stíranými jemnými česlemi, odkud dále gravitačně odtékají na biologický stupeň čištění odpadních vod. Aktivační prostor je provzdušňován pomocí ponorného kalového čerpadla s přísáváním vzduchu, v usazovací zóně je osazeno ponorné kalové čerpadlo pro odtah přebytečného kalu. Vyčištěná voda odtéká gravitačním potrubím do recipientu.

Přebytečný kal je dle potřeby přečerpáván do železobetonových zahušťovacích kalových nádrží, odkud je následně čerpán k odvodnění na kalové pole. Odsazená kalová voda z kalových nádrží i kalových polí je vnitřní kanalizací přiváděna zpět do čistícího procesu před biologickou nádrž.

Současná technologie čištění odpadních vod je vzhledem k dnešním standardům již značně zastaralá s vysokou energetickou náročností a nedostatečným čistícím efektem bez možnosti intenzifikace ve stávajících objemech biologických nádrží. Osazené zařízení je na konci své životnosti a vykazuje značné provozní problémy s vysokými finančními i provozními nároky na dodržení předepsaných limitů vypouštěného znečištění a svým technickým řešením i zejména vysokou náročnost na obsluhu ČOV. Proto bylo přistoupeno k celkové změně koncepce čištění odpadních vod moderní technologií umožňující odstranění nutrietů, s využitím jemno-bublinné aerace v aktivačních nádržích s aerobní stabilizací kalu.

Po realizaci rekonstrukce a intenzifikace ČOV by měly vypouštěné vyčištěné vody splňovat přípustné hodnoty emisních standardů ukazatelů znečištění vypouštěných vod dle NV č. 229/2007 Sb. Oproti stávající ČOV by měla nová technologie odstraňovat i uhlíkaté znečištění, sloučeniny dusíku.

Projektová rekonstrukce a intenzifikace stávající ČOV obsahuje zejména kompletní rekonstrukci objektu čerpací stanice, doplnění odpovídajícího mechanického předčištění odpadních vod, kompletní výměnu biologického stupně čištění a rekonstrukci stávajícího

⁵² KOTEK. *Rekonstrukce a intenzifikace ČOV Žďár nad Orlicí*. Praha: PIK VÍTEK INŽENÝRSKÁ A PROJEKTOVÁ KANCELÁŘ, 2009.

kalového hospodářství. Dále budou vyměněny veškeré již technicky nevyhovující agregáty a součásti technologického vstrojení ČOV, vedoucí k zefektivnění jejího provozu a maximálnímu zjednodušení nároků na obsluhu.

4.2.2 Zadání veřejné zakázky

Zadávání veřejných zakázek podléhá zákonu o veřejných zakázkách⁵³. Dle zákona je v tomto případě zadavatelem veřejné zakázky obec Žďár nad Orlicí. Jelikož byla předpokládaná cena díla stanovena na 7 mil. Kč, byla splněna podmínka na zadávání veřejné zakázky ve zjednodušeném podlimitním řízení. To znamená, že předpokládaná cena zakázky na stavební práce je vyšší jak 3 mil. Kč a nepřesáhla 10 mil. Kč bez daně z přidané hodnoty.

Jako podklad pro podání nabídek uchazečů v rámci otevřeného řízení zveřejněného podle zákona o veřejných zakázkách na podlimitní veřejnou zakázku na stavební práce, musí být vypracována zadávací dokumentace. Podklady pro zadání veřejné zakázky na rekonstrukci a intenzifikaci ČOV jsou uvedeny v příloze 6.

Pro potřeby diplomové práce bylo dále v následujících podkapitolách navrženo financování projektu intenzifikace a rekonstrukce ČOV. První variantou je uhrazení investice z části z přijaté dotace a z části z bankovního úvěru. V případě, že by obec dotaci nezískala, byla navržena druhá varianta, a to financování celého projektu bankovním úvěrem.

4.3 Financování prostřednictvím dotace

Jak již bylo v diplomové práci zmíněno jednou z možností financování rekonstrukce a intenzifikace ČOV je financování prostřednictvím dotace. Nabízí se zde dotace v rámci Strukturálních fondů EU, konkrétně tedy Operační program Životní prostředí. Tento program řídí Ministerstvo životního prostředí a je určen i pro obce do 2000 EO, pokud se nacházejí v územích vyžadujících zvláštní ochranu, tj. v národních parcích a chráněných krajinných oblastech včetně jejich ochranných pásmech, lokalitách soustavy Natura 2000, ochranných pásmech vodních zdrojů, ochranných pásmech přírodních léčivých zdrojů a zdrojů přírodních minerálních vod, chráněných oblastech přirozené akumulace vod (CHOPAV) a v povodí vodního díla Nové Mlýny.

Pro tyto obce je v prioritní ose 1, v oblasti podpory 1.1 pamatováno na výstavbu, rekonstrukci a dostavbu jak kanalizací, tak i ČOV. Dotace bývá vyplácená do výše 85 % způsobilých veřejných výdajů + 5 % dotace ze Státního fondu životního prostředí, konkrétní

⁵³ Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn a doplnění způsobených zákonem č. 55/2012 Sb., účinné k 1. 7. 2012

výše přiznané dotace však vyplýne z finanční analýzy, která je nedílnou součástí žádosti o dotaci. Zpracování finanční analýzy je důležité při vyhodnocení konečné výše dotace, jedná-li se zejména o výši stočného, která musí garantovat udržitelnost projektu po dobu jeho životnosti.

Mezi způsobilé náklady patří také zpracování dokumentace pro přípravu projektu a zajištění odborného dozoru při realizaci stavby. Náklady na stavební práce a dodávky jsou způsobilé v přímé vazbě na daný projekt, patří mezi ně například náklady na systémy jednotné a oddílné splaškové kanalizace včetně systému tlakové a podtlakové kanalizace a náklady na ČOV v rozsahu podporovaných opatření.

V případě že obec neleží v ochranném pásmu zmíněném v předchozích odstavcích je možné výstavbu či rekonstrukci kanalizací a ČOV financovat prostřednictvím Programu rozvoje venkova ČR a to na právě končící období 2007 – 2013. Obce zde mohou žádat až o 90 % způsobilých výdajů. V případě přiznání dotace jsou tyto zdroje poskytnuty ve dvou 50% částkách, což znamená nutnost předfinancování v objemu 45 % nákladů. Ze způsobilých nákladů je možné uvést některé z citovaných v tomto programu, jako jsou například stavební výdaje na rekonstrukci, nezbytné úpravy a budování kanalizací pro veřejnou potřebu, ČOV včetně provozních budov a doprovodných sítí technické infrastruktury.⁵⁴

Obec Žďár nad Orlicí patří do Přírodního parku Orlice a zároveň přes její katastrální území prochází Evropsky významná lokalita Orlice a Labe spadající do NATURY 2000. Na základě tohoto faktu může obec požádat o dotaci z Operačního programu životní prostředí, jelikož splnila jeho základní předpoklad.

Při získání dotace z OPŽP ve výši 85 % a 5 % ze Státního fondu životní prostředí by obec musela dofinancovat 10 %, což při výdajích na rekonstrukci a intenzifikaci ČOV 7 mil. Kč činilo 700 tis. Kč.

4.3.1 Dotace z Operačního programu Životní prostředí

Rekonstrukce a intenzifikace ČOV je možné v rámci OPŽP financovat z této oblasti:

- **Prioritní osa** – 1 zlepšování vodohospodářské infrastruktury a snižování rizika povodní (FS)
- **Prioritní oblast podpory** – 1.1 snížení znečištění vod
- **Podoblast podpory** – 1.1.1 snížení znečištění z komunálních zdrojů

⁵⁴ Zneškodňování odpadních vod v obcích do 2 000 ekvivalentních obyvatel: Metodická příručka. Ministerstvo životního prostředí České republiky, 2009, 67. - 69. s. Dostupné z WWW: <http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/14/4345-20090406_metodicka_prirucka_zneskodnovani_odpadnich_vod.pdf>

Žádost o dotaci však může být podána pouze v rámci výzvy vyhlášené pro danou oblast podpory. Předběžný plán i samotný přehled výzev se zveřejňuje na oficiálních internetových stránkách Operačního programu Životního prostředí. V tabulce 12 je uvedena skladba možného financování projektu v rámci OPŽP.

Tabulka 12 – Skladba financování projektu

Skladba financování projektu		Vysvětlivky	celkem v CZK
1	Celkové výdaje na projekt	částka celkem	7 000 000,00
2	Celkové nezpůsobilé výdaje	částka celkem	0,00
3	Celkové způsobilé výdaje	ř. 1 – ř. 2	7 000 000,00
4	Soukromé financování		0,00
5	Celkové způsobilé veřejné výdaje	ř. 3 – ř. 4	7 000 000,00
6	Podpora OPŽP celkem	ř. 7 + ř. 9	6 300 000,00
7	podpora (příspěvek) z ERDF/FS	85 % * ř. 5	5 950 000,00
8	spolufinancování - národní veřejné výdaje	ř. 9 + ř. 10 + ř. 11 + ř. 12 + ř. 13	1 050 000,00
9	spolufinancování ze zdrojů SR – kap. 315/SFŽP		350 000,00
10	spolufinancování ze SFŽP - půjčka na doplnění VZ		0,00
11	spolufinancování ze zdrojů krajských rozpočtů		0,00
12	spolufinancování ze zdrojů obecních rozpočtů		700 000,00
13	ostatní národní veřejné financování (ONVZ)		0,00
14	finanční prostředky ze SR		0,00
Zdroj: Ukázka žádosti o dotaci. Státní fond životního prostředí České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: < https://opzp-benefill.sfzp.cz/user/login.html >			

Celková podpora z programu zde činí 6,3 mil. Kč, což znamená, že 700 tis. Kč musí být dofinancováno ze zdrojů žadatele o dotaci, jak je uvedeno v tabulce 13. V tomto případě znamená dofinancování částky 700 tis. Kč prostřednictvím úvěru, jelikož na to v rámci obecního rozpočtu nebyly vytvořeny odpovídající prostředky. Zmíněné dofinancování úvěrem je znázorněno v následující podkapitole.

Tabulka 13 – Zdroje žadatele vzhledem k celkovým výdajům na projekt

Zdroje žadatele vzhledem k celkovým výdajům na projekt		Vysvětlivky	Kč
1	žadatel-vlastní zdroje (rozpočet, bankovní účet apod.)		0,00
2	žadatel-ostatní zdroje vratné	ř. 3 + ř. 4	700 000,00
3	bankovní úvěr/půjčka		700 000,00
4	půjčka od veřejného subjektu (např. návratná finanční výpomoc, půjčka od SFŽP)		0,00
5	žadatel-ostatní zdroje nevratné	ř. 6 + ř. 7	0,00
6	dotace od soukromého subjektu		0,00
7	dotace od veřejného subjektu		0,00
8	Zdroje žadatele na realizaci projektu celkem	ř. 1 + ř. 2 + ř. 5 + ř. 9	700 000,00
9	věcný příspěvek		0,00
Zdroj: Ukázka žádosti o dotaci. Státní fond životního prostředí České republiky [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: < https://opzp-benefill.sfzp.cz/user/login.html >			

4.4 Dofinancování projektu prostřednictvím úvěru

I přes získání zmíněné dotace z OPŽP musí obec dofinancovat cca 700 tis. Kč z vlastních zdrojů, v tomto případě bankovním úvěrem. Aby obec mohla bez potíží splácet jednotlivé splátky úvěru, je vhodně úvěr rozložit nejméně do 10 let. Pro výpočty výše splátek sestávajících z úroků a jistiny, byly použity následující fiktivní kritéria odrážející aktuální nabídky peněžních institucí v ČR:

- doba trvání úroků v letech: 10 let,
- úroková sazba ve výši: 2 % p. a.,
- fixace úrokové sazby na celou dobu trvání úvěru,
- metoda splácení: konstantní úmor (nejvíce využívaná metoda u investičního úvěru).

Výpočet ročních splátek metodou – konstantní úmor:

Pro výpočet je nejdříve nutné vypočítat výši úmoru jistiny úvěru, která bude během celé doby trvání úvěru stejná. Tato výše se vypočte jako podíl celkové částky úvěru a celkové doby trvání úvěru. Výše úmoru tedy činí 70 tis. Kč. O tuto výši se každým rokem snižuje jistina úvěru. V každém řádku tabulky 14 je vypočítán úrok v daném roce, a to z předcházejícího zůstatku úvěru. Anuita je zde vypočítána jako součet mezi úrokem a úmorem⁵⁵.

Tabulka 14 – Výpočet ročních splátek metodou - konstantní úmor

období (v letech) - r	anuita – a (v Kč/rok)	úrok – Úr (v Kč/rok)	úmor – Mr (v Kč/rok)	zůstatek úvěru – Dr (v Kč)
0				700 000,00
1	84 000,00	14 000,00	70 000,00	630 000,00
2	82 600,00	12 600,00	70 000,00	560 000,00
3	81 200,00	11 200,00	70 000,00	490 000,00
4	79 800,00	9 800,00	70 000,00	420 000,00
5	78 400,00	8 400,00	70 000,00	350 000,00
6	77 000,00	7 000,00	70 000,00	280 000,00
7	75 600,00	5 600,00	70 000,00	210 000,00
8	74 200,00	4 200,00	70 000,00	140 000,00
9	72 800,00	2 800,00	70 000,00	70 000,00
10	71 400,00	1 400,00	70 000,00	
celkem	777 000,00	77 000,00	700 000,00	

Zdroj: RADOVÁ, Jarmila; DVOŘÁK, Petr; MÁLEK, Jiří. *Finanční matematika pro každého*. 5. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005, 127 – 145 s. ISBN 80-247-1230-X. - vlastní výpočty

⁵⁵ RADOVÁ, Jarmila; DVOŘÁK, Petr; MÁLEK, Jiří. *Finanční matematika pro každého*. 5. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005, 127 – 145 s. ISBN 80-247-1230-X.

Z tabulky 14 vyplývá, že by obec na úvěru zaplatila celkem 777 tis. Kč s celkovou výší úroků 77 tis. Kč za 10 let. Do celkové ceny úvěru zde nejsou započítány ostatní individuální poplatky související s poskytováním úvěru.

4.5 Financování projektu pouze bankovním úvěrem

Nemožnost získat dotaci představuje pro obec nutnost financovat rekonstrukci a intenzifikaci ČOV z celé části bankovním úvěrem. Pro obec to však znamená nadměrné rozpočtové zatížení a to až na několik desítek let.

Jednou z možností jak efektivně splácet úvěr je využití potenciálu provozovatele ČOV, což je v tomto případě firma AQUA servis, a.s. Rychnov nad Kněžnou. Tento provozovatel by mohl být schopen při určité délce budoucí provozní smlouvy vygenerovat v počátku provozu dohodnutý objem finančních prostředků jako budoucí nájemné, které se v průběhu úvěrového období postupně vybere od občanů jako součást stočného. Tato možnost může být použita i v rámci dofinancování dotace, uvedené v předchozí kapitole.

Při financování z vlastních zdrojů při určitém útlumu jiných investic by měla být obec schopna generovat z daňových příjmů potřebný objem finančních prostředků. Ty je možné použít přímo jako zdroje financování, nebo nepřímo v podobě jednotlivých splátek úvěru. Pro žádost o úvěr by však musela obec aktuálně předložit veškeré konečné účetní výkazy za rok 2012, které v době zpracování diplomové práce nebyly ještě zpřístupněny.

V případě splácení úvěru ve výši celého projektu – tedy 7 mil. Kč, musí být jednotlivé splátky rozděleny nejméně do 15 let, a to z důvodu finanční únosnosti celého úvěru. V současné době jsou pevné úrokové sazby na svém minimu a proto je pro obec výhodné zafixovat si sazbu buď na 10 let, nebo na celou délku úvěru, pokud to tak banka umožní.

Pro výpočty jednotlivých splátek je v následující tabulce použita fiktivní sazba 2,5 % p. a. Nárůst sazby o 0,5 % z předchozího případu v kapitole, představuje navýšení rizika banky při nedodržení daného splátkového plánu v rámci patnácti let.

Tabulka 15 – Výpočet ročních splátek při výši úvěru 7 mil. Kč a splatnosti 15 let

období (v letech) - r	anuita – a (v Kč/rok)	úrok – Úr (v Kč/rok)	úmor – Mr (v Kč/rok)	zůstatek úvěru – Dr (v Kč)
0				7 000 000,00
1	641 700,00	175 000,00	466 700,00	6 533 300,00
2	630 032,50	163 332,50	466 700,00	6 066 600,00
3	618 365,00	151 665,00	466 700,00	5 599 900,00
4	606 697,50	139 997,50	466 700,00	5 133 200,00
5	595 030,00	128 330,00	466 700,00	4 666 500,00
6	583 362,50	116 662,50	466 700,00	4 199 800,00
7	571 695,00	104 995,00	466 700,00	3 733 100,00
8	560 027,50	93 327,50	466 700,00	3 266 400,00
9	548 360,00	81 660,00	466 700,00	2 799 700,00
10	536 692,50	69 992,50	466 700,00	2 333 000,00
11	525 025,00	58 325,00	466 700,00	1 866 300,00
12	513 357,50	46 657,50	466 700,00	1 399 600,00
13	501 690,00	34 990,00	466 700,00	932 900,00
14	490 022,50	23 322,50	466 700,00	466 200,00
15	477 855,00	11 655,00	466 200,00	
celkem	8 399 912,50	1 399 912,50	7 000 000,00	
<i>Zdroj: RADOVÁ, Jarmila; DVOŘÁK, Petr; MÁLEK, Jiří. Finanční matematika pro každého. 5. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005, 127 – 145 s. ISBN 80-247-1230-X. - vlastní výpočty</i>				

Poslední variantou možného splácení úvěru je rozložení splátek do 20 let. Roční splátky pak budou činit 350 tis. Kč. To znamená, že by obec ročně na splátkách jistiny úvěru zaplatila o necelých 117 tis. Kč méně, než je tomu tak u úvěru na 15 let. V tomto případě však dojde také k navýšení úrokové sazby. V diplomové práci byla pro výpočty využita fiktivní sazba ve výši 2,75 % p. a., přičemž jednotlivé výši úroků a jistiny v letech 2013 až 2033 jsou uvedeny v tabulce 16.

Při delší splatnosti úvěru a s vyšší úrokovou sazbou obec zaplatí na úrocích zhruba o 620 tis. Kč více než u úvěru s dobou splatností 15 let. I přesto je tato varianta pro obec výhodnější, a to hlavně z důvodu zmíněných nižších ročních splátek.

Tabulka 16 - Výpočet ročních splátek při výši úvěru 7 mil. Kč a splatnosti 20 let

období (v letech) - r	anuita – a (v Kč/rok)	úrok – Úr (v Kč/rok)	úmor – Mr (v Kč/rok)	zůstatek úvěru – Dr (v Kč)
0				7 000 000,00
1	525 000,00	175 000,00	350 000,00	6 650 000,00
2	516 250,00	166 250,00	350 000,00	6 300 000,00
3	507 500,00	157 500,00	350 000,00	5 950 000,00
4	498 750,00	148 750,00	350 000,00	5 600 000,00
5	490 000,00	140 000,00	350 000,00	5 250 000,00
6	481 250,00	131 250,00	350 000,00	4 900 000,00
7	472 500,00	122 500,00	350 000,00	4 550 000,00
8	463 750,00	113 750,00	350 000,00	4 200 000,00
9	455 000,00	105 000,00	350 000,00	3 850 000,00
10	446 250,00	96 250,00	350 000,00	3 500 000,00
11	437 500,00	87 500,00	350 000,00	3 150 000,00
12	428 750,00	78 750,00	350 000,00	2 800 000,00
13	420 000,00	70 000,00	350 000,00	2 450 000,00
14	411 250,00	61 250,00	350 000,00	2 100 000,00
15	402 500,00	52 500,00	350 000,00	1 750 000,00
16	393 750,00	43 750,00	350 000,00	1 400 000,00
17	385 000,00	35 000,00	350 000,00	1 050 000,00
18	376 250,00	26 250,00	350 000,00	700 000,00
19	367 500,00	17 500,00	350 000,00	350 000,00
20	358 750,00	8 750,00	350 000,00	
celkem	8 837 500,00	1 837 500,00	7 000 000,00	
<i>Zdroj: RADOVÁ, Jarmila; DVOŘÁK, Petr; MÁLEK, Jiří. Finanční matematika pro každého. 5. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005, 127 – 145 s. ISBN 80-247-1230-X. - vlastní výpočty</i>				

4.5.1 Posouzení schopnosti obce realizovat projekt a splácet své závazky

Obec Žďár nad Orlicí chce financovat rekonstrukci a intenzifikaci čističky odpadních vod. Celkové náklady byly stanoveny na 7 mil. korun. Zhruba 90 % z celé částky projektu je možné financovat prostřednictvím dotace z OPŽP a zbylých 10 % by bylo možné dofinancovat úvěrem. Získání dotace však závisí na mnoha faktorech. Základním předpokladem je vyhlášení výzvy k podání žádosti o dotaci.

Pokud by obec nezískala dotaci, mohla by projekt financovat celý z úvěru. Záleží však na managementu obce, jak se rozhodne. V rámci všech zjištěných skutečností by obec měla být schopna projekt zrealizovat, a to jak v případě získání dotace, tak i v případě, že by projekt musela financovat sama.

Pro jednotlivé varianty umořování dluhu byly navrženy různé splatnosti úvěru při různých výších úrokové sazby, a to:

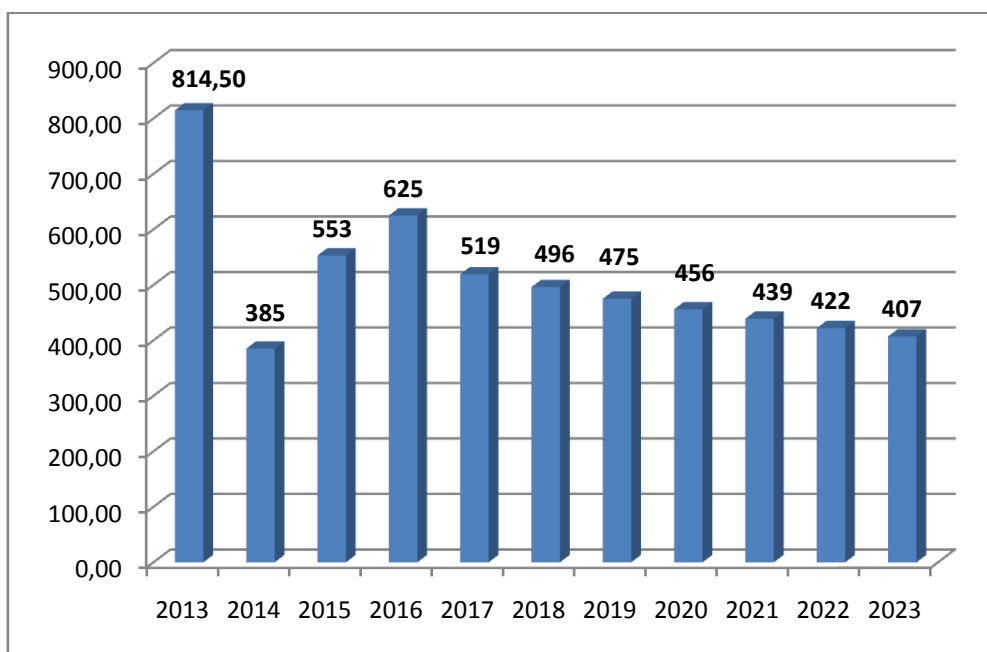
- 10 let u úvěru ve výši 700 tis. Kč (10 % z celkových nákladů na projekt),
- 15 let u úvěru ve výši 7 mil. Kč nebo
- 20 let u úvěru ve výši 7 mil. Kč.

Pro potřeby diplomové práce byla pro období let 2014 až 2023 sestavena predikce příjmů a výdajů obce, a to z důvodu potřeby porovnání nákladů na úvěr s příjmy obce. Predikce na delší časové období se nedoporučuje, a to z důvodů velkého zkreslení dat. Proto byla predikce vytvořena na období 10 let korespondující desetiletý úvěr a uvedena je v příloze 7, přičemž data pro období let 2014 až 2016 byla převzata ze schváleného rozpočtu obce. Za podmínky stále stejného rozpočtového určení daní a dalších proměnných veličin byly od roku 2016 stanoveny příjmy ve stejné celkové výši 4,75 milionů Kč. Celkové výdaje v jednotlivých letech byly naproti tomu získány pomocí regresní funkce, a to z důvodu toho, že se mohou nezávisle na rozpočtovém určení daní neustále měnit.

Pro posouzení schopnosti dostát svým závazkům z úvěru je důležitý ukazatel: Přebytek běžného rozpočtu (dále jen „PBR“), který se vypočte jako součet salda běžného rozpočtu + úroky + leasingové splátky. Tento ukazatel představuje zároveň zdroj pro splácení dlouhodobých úvěrů, přičemž zdravá obec by měla mít přebytek běžného rozpočtu vždy kladný.

Na následujícím grafu jsou vyčísleny PBR v letech 2013 až 2023. Tyto hodnoty vyplývají ze schválených rozpočtů a z predikce uvedené v příloze 7 (bez zahrnutí nákladů spojených s přijatým úvěrem). Z grafu je patrné, že ve sledovaném období je PBR vždy kladný.

Graf č. 6 – Přebytek běžného rozpočtu v jednotlivých letech

Zdroj: Schválené rozpočty na roky 2012, 2013 a predikce na roky 2014 – 2023. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí. Vlastní zpracování.

Doporučená hodnota dalšího ukazatele vypočteného jako podíl PBR a běžných příjmů obce by měla náležet v rozmezí od 10 – 30 %. Jednotlivé výše tohoto ukazatele v letech 2013

až 2023, rozhodující o získání úvěru, jsou uvedeny v tabulce 17. Stanovené rozmezí hodnot je plněno s výjimkou roku 2014 a let 2020 až 2023. Nicméně výpočty pro tyto roky byly provedeny z predikce a skutečná výše ukazatele PBR/běžné příjmy obce může být vyšší. Tato odchylka by proto neměla mít na schopnost obce splácet své závazky vliv.

Poslední důležitý ukazatel pro posouzení schopnosti obce splácet úvěr je ukazatel krytí dluhové služby, přičemž pro malé obce by tento ukazatel měl dosahovat minimálně výše 1,4⁵⁶. Vypočtené hodnoty ukazatele krytí dluhové služby v jednotlivých letech jsou zde vypočteny, a to při přijetí úvěru ve výši 700 tis. Kč a ročních splátkách ve výši 77 tis. se splatností úvěru 10 let Kč (viz. tabulka 14), při využití úvěru ve výši 7 mil. Kč s ročními splátkami 466,7 tis. Kč se splatností 15 let (viz. tabulka 15) a při přijetí sedmi milionového úvěru s ročními splátkami 350 tis. Kč a se splatností 20 let (viz. tabulka 16). Všechny tyto výpočty jsou obsaženy v tabulce 17.

Tabulka 17 – Ukazatel PBR/běžné příjmy a ukazatel krytí dluhové služby

Roky	PBR/běžné příjmy (v %)	Ukazatel krytí dluhové služby (PBR/dluhová služba)		
		Úvěr ve výši 700 tis. Kč	Úvěr ve výši 7 mil Kč (splatnost 15 let)	Úvěr ve výši 7 mil. Kč (splatnost 20 let)
2013	17,75	10,58	1,75	2,33
2014	8,23	5,00	0,82	1,10
2015	11,79	7,18	1,18	1,58
2016	13,16	8,12	1,34	1,79
2017	10,93	6,74	1,11	1,48
2018	10,44	6,44	1,06	1,42
2019	10,00	6,17	1,02	1,36
2020	9,60	5,92	0,98	1,30
2021	9,24	5,70	0,94	1,25
2022	8,88	5,48	0,90	1,21
2023	8,57	5,29	0,87	1,16

Zdroj: Schválené rozpočty obce 2012, 2013 a predikce na roky 2014 – 2023. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí. Vlastní zpracování.

Z uvedených údajů je patrné, že by úvěr ve výši 700 tis. Kč obec měla být schopna splatit. Ukazatel krytí dluhové služby je ve všech uvedených letech vysoký. Celková schopnost obce dostát svým závazkům však závisí na mnoha dalších faktorech. Jedná se například o výši dalších investičních výdajů obce, změny v rozpočtovém určení daní, management obce,

⁵⁶ BOTKOVÁ, Květoslava. *Finanční management obcí a měst v době reformních změn*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.smocr.cz%2Fdata%2FfileBank%2Ff347940e-2fc8-4bad-8257-8c64efbf786b.ppt&ei=cGdHUYPyM8TatAbRyYCwCQ&usq=AFQjCNHVWWBvr9JQdkZt8BcYoxvZWjyQyw&bvm=bv.43828540,d.Yms>>

finanční rezervy rozpočtu atd. Případné rozhodnutí ohledně financování ČOV z bankovního úvěru by mohly ještě ovlivnit výsledky vyplývající z účetních výkazů za rok 2012.

Celkové financování projektu úvěrem ve výši 7 mil. Kč, který by byl rozdělen do splátek v rámci 15 let, představuje pro obec příliš velké riziko. Ukazatel krytí dluhové služby pro jednotlivé roky nedosahuje požadovaných hodnot, které by měly být vyšší jak 1,4. Proto by se úvěr měl raději rozložit na splátky v rámci 20 let.

Při splátkách rozložených do 20 let ukazatel dluhové služby v letech 2014 a 2019 až 2023 také nedosahuje požadované výše, avšak ve většině případů se jedná o dolní hranici hodnoty 1,4; přičemž musí být přihlédnuto k tomu, že výsledné hodnoty ukazatele byly získány z predikovaných příjmů a výdajů obce. Proto by obec při ročních splátkách ve výši 350 tis. Kč měla být schopna úvěr splatit.

4.5.2 Zhodnocení finančních možností obce

Jak již bylo zmíněno rekonstrukce a intenzifikace ČOV ve Žďáru nad Orlicí, lze financovat prostřednictvím dotace z OPŽP v rámci prioritní osy 1, musí však být zveřejněna výzva v rámci tohoto programu. I přes přiznání této dotace, by obec musela dofinancovat zhruba 700 tis. Kč ze svých zdrojů. Přičemž splácení této výše úvěru při ročních splátka 77 tis. Kč, by obec dle predikovaných dat měla být schopna bez problému splácet.

V případě nepřiznání výše uvedené dotace, by obec musela přijmout úvěr ve výši 7 mil. Kč a to s minimální splatností 15 let. Zvyšuje se zde však riziko obce, že nebude schopna dostát svým závazkům. Při stejné výši úvěru se proto jeví optimálnější rozložení splátek do 20 let.

Závěr

V současné době mají obce v České republice mnoho možností jak financovat své investiční akce. Jednou z možností jak získat potřebné finanční prostředky jsou dotace z Evropské unie, a to například z Operačního programu Životního prostředí, Integrovaného operačního programu, Regionálních operačních programů nebo z Programu rozvoje venkova. V případě, že by však obec nesplnila veškerá kritéria pro přijetí dotace a dotaci by nezískala, může svůj investiční záměr financovat z přijatého bankovního úvěru od některé z finančních institucí působících v České republice.

Cílem této diplomové práce byla analýza finančních možností územních samospráv České republiky při plnění investičních potřeb, komparace jednotlivých návratných zdrojů a navržení konkrétního financování investičního projektu obce.

Analýza Finančních možností územních samospráv České republiky při plnění investičních potřeb, konkrétně tedy obcí, byla zaměřena na jednotlivé druhy obecních příjmů. Investiční výdaje obcí jsou tedy nejvíce financovány z daňových a nedaňových příjmů, následně pak z dotací nebo z příjmů z prodeje vlastního majetku obcí.

Dále se práce zaměřila na návratné zdroje, tedy bankovní úvěry a jejich komparaci. V současné době využívají místní samosprávy k financování svých dlouhodobých investic v hojné míře příjmů návratného charakteru, přičemž zhruba polovina všech obcí je různou měrou zadlužena. Půjčky jsou přitom považovány za přirozený způsob financování kapitálových výdajů, protože investice mohou generovat příjmy z prodeje služeb, které jsou dostatečné nejen na pokrytí provozních nákladů, ale i na financování splátek přijaté půjčky.

Úvěry však představují pro obce i určité riziko, a to při neschopnosti obcí hradit své závazky včas a v předepsané výši. Krokem pro zvýšení transparentnosti jednotlivých veřejných rozpočtů se stalo zveřejňování monitoringu hospodaření všech obcí, přičemž monitoring provádí od roku 2008 Ministerstvo financí a sleduje tak soustavu 18 informativních ukazatelů, a to za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace.

Pro účely diplomové práce bylo financování investičního záměru místní samosprávy znázorněno na příkladu financování projektu obce na rekonstrukci a intenzifikaci čističky odpadních vod ve Žďáru nad Orlicí. Navržena byla úhrada investičních nákladů ze získané dotace, a to z Operačního programu Životní

prostředí. Přijatá dotace by však činila pouze 90 % všech uznatelných nákladů. Celkem 700 tisíc korun tedy 10 % by bylo proto nutné dofinancovat buď z vlastních zdrojů, nebo prostřednictvím bankovního úvěru. Navržen zde byl úvěr s dobou splatnosti 10 let. Výše roční splátky by pro obec činila celkem 77 tisíc korun, což by obec byla bez problému schopna splatit. V tomto případě však nebyl řešen fakt, že se dotace vyplácí až následně po realizaci projektu.

V případě nezískání dotace byla pro obec navržena varianta financování rekonstrukce a intenzifikace čističky odpadních vod uhrazením celkových nákladů pouze z bankovního úvěru. Obec by mohla přijmout úvěr s minimální dobou splatnosti 15 nebo 20 let. Menší doba splatnosti by znamenala vyšší roční splátky, které by obec nebyla schopna hradit.

Po výpočtu jednotlivých ukazatelů, mezi které patří například ukazatel krytí dluhové služby, bylo zjištěno, že by obec i přes zvýšené riziko měla být schopna úvěr ve výši 7 milionů korun splatit. Pro výpočty ukazatelů v jednotlivých letech byla vytvořena predikce příjmů a výdajů obce, a to na následujících 10 let, přičemž delší predikování se nedoporučuje z důvodu velkého zkreslení dat. Výše jednotlivých příjmů a výdajů obce jsou však ovlivněny mnoha faktory a proto uvedená predikce by měla být spíše informativní a nemusí v průběhu let odpovídat skutečnosti. Záleží proto pouze na obci, z jakých zdrojů zajistí financování investiční akce.

Seznam použité literatury

- [1] ARAD systém časových řad. *Česká národní banka* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: <http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=13288&p_strid=ABBAD&p_lang=CS>
- [2] ARAD systém časových řad. *Česká národní banka* [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: < http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_strid=ABBAH&p_sestuid=1893&p_tab=1&p_lang=CS>
- [3] Bankovní úvěry tvoří většinu závazků obcí, ale rizikem nejsou. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2011, ročník 2011, č. 3; příloha, 1. - 2. s. ISSN 1211-0507
- [4] BOTKOVÁ, Květoslava. *Finanční management obcí a měst v době reformních změn*. [online]. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&ved=0CC0QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.smocr.cz%2Fdata%2FfileBank%2F347940e-2fc8-4bad-8257-8c64efbf786b.ppt&ei=cGdHUYPyM8TatAbRyYCwCQ&usg=AFQjCNHVWWBvr9JQdkZt8BcYoxvZWjyQyw&bvm=bv.43828540,d.Yms>>
- [5] Českomoravská záruční a rozvojová banka, a.s. – úvěry na financování municipálních projektů. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2011, ročník 2011, č. 3; příloha, 5. s. ISSN 1211-0507
- [6] Finanční stabilita rozpočtů obcí a měst: Jak ji vytvořit a udržet. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 11; 30. s. ISSN 1211-0507
- [7] HOLEČEK, Jan; BINEK, Jan; GALVASOVÁ, Iva; CHABIČOVSKÁ, Kateřina; SVOBODOVÁ, Hana. *Obec a její rozvoj v širších souvislostech*. Brno: GaREP, spol. s r.o., 2009, 71 s. ISBN 978-80-904308-2-2
- [8] Hospodaření obcí pod kontrolou. In *Moderní obec*. Praha: Economia, 2012, ročník 2012, č. 3, příloha, 5. s. ISSN 1211-0507.
- [9] Integrovaný operační program. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/IOP>>

- [10] KAMENÍČKOVÁ, Věra. Které zdroje stále více pokrývají kapitálové výdaje obcí. In *Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 3; příloha, 8. s. ISSN 1211 0507
- [11] KOTEK. *Rekonstrukce a intenzifikace ČOV Žďár nad Orlicí*. Praha: PIK Vítek inženýrská a projektová kancelář, 2009.
- [12] Kraje České republiky. [online]. 2010 [cit. 2012-12-10]. *Oficiální internetové stránky Českého statistického úřadu*. Dostupné z WWW: <[http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA0/\\$File/14091203.pdf](http://www.czso.cz/csu/2012edicniplan.nsf/t/C90039DAA0/$File/14091203.pdf)>
- [13] Mapa krajů ČR. [online]. 2010 [cit. 2012-12-10]. *Oficiální internetové stránky geografického serveru*. Dostupné z WWW: <<http://www.zemepis.com/krajecr.php>>
- [14] MF - odbor 12 - odbor Financování územních rozpočtů a programové financování; *Oddělení souhrnných rozpočtových vztahů územních rozpočtů*. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_model_sdil_dani_obci_76019.html>
- [15] Města a obce. *Oficiální internetové stránky České spořitelny* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.csas.cz/banka/nav/podnikatele-firmy-a-institute/mesta-a-obce/financovani-d00009332>>
- [16] Monitoring hospodaření obcí – soustava informativních a monitorujících ukazatelů 2012. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. 2011 [cit. 2013-02-03]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_monitoring_hospodareni_obci_43889.html>
- [17] Monitoring hospodaření obce Žďár nad Orlicí [online]. 2012 *Ministerstvo financí České republiky* [cit. 2013-01-29]. Dostupné z WWW: <<http://www.info.mfcr.cz/cgi-bin/ufis/iufismon/readDotaz.pl?obdobi=20111200&ico=275565>>
- [18] Municipality. *Oficiální internetové stránky SBERBANK* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.sberbankcz.cz/municipality/ostatni-financovani>>
- [19] Municipality a neziskové organizace. *Oficiální internetové stránky ČSOB* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.csob.cz/cz/Firmy/Municipality-a-neziskove-organizace/Uvery/Stranky/default.aspx>>

- [20] O obci. *Oficiální internetové stránky obce Žďár nad Orlicí* [online]. 2013 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.poorlicko.cz/zdar/index.php?nid=771&lid=cs&oid=1783758>>
- [21] Operační program Životní prostředí. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Tematicke-operacni-programy/OP-Zivotni-prostredi>>
- [22] OSTŘÍŽEK, Jan a kol. *Public private partnership: příležitost a výzva*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007, 39. s. ISBN 978-80-7179-744-9.
- [23] OTRUSINOVÁ, Milana a Dana KUBÍČKOVÁ. *Finanční hospodaření municipálních účetních jednotek - po novele zákona o účetnictví*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2011, 178. s. ISBN 978-80-7400-342-4.
- [24] PEKOVÁ, Jitka; PILNÝ, Jaroslav; JETMAR, Marek. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Třetí aktualizované a rozšířené vydání. Praha: ASPI Publishing, s.r.o., 2008, 712 s. ISBN 978-80-7357-351-5
- [25] POLÁČEK, Stanislav a kol. *Bankovnictví*. C. H. Beck. Praha 2006. První vydání. 716 s. ISBN 80-7179-462-7.
- [26] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: GRADA Publishing a.s., 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
- [27] Příloha č.1-Algoritmy SIMU - 2012. *Monitoring hospodaření obcí aktualizováno: 6. listopadu 2011* [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_monitoring_hospodareni_obci.html>
- [28] Příloha č. 6 a 7 k zákonu č. 487/2009 Sb., k zákonu č. 433/2010 Sb., k zákonu č. 455/2011 Sb. a k zákonu č. 504/2012 Sb.
- [29] Příprava období 2014-2020. *Strukturální fondy* [online]. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. 2012 [cit. 2013-03-18]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Kohezni-politika-EU>>

- [30] RADOVÁ, Jarmila; DVOŘÁK, Petr; MÁLEK, Jiří. *Finanční matematika pro každého*. 5. vydání. Praha: GRADA Publishing, a.s., 2005, 288 s. ISBN 80-247-1230-X.
- [31] Regionální operační program. Strukturální fondy [online]. *Ministerstvo pro místní rozvoj ČR*, 2007 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/cs/Fondy-EU/Programy-2007-2013/Regionalni-operacni-programy>>
- [32] REVEDNA, Zbyněk, KODERA, Jan, MUSÍLEK, Petr, MANDEL, Martin. *Peněžní ekonomie a bankovníctví*. Management Press. Praha 2011. Páté vydání. 424 s. ISBN 978-80-7261-240-6.
- [33] Rizikové hospodaří už 84 obcí – a jeden kraj. *In Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 10; 10. s. ISSN 1211-0507.
- [34] RYŠAVÝ, Ivan. Jak řešit možné úpadky obcí? Diskuse o tom teprve začíná. *In Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 11; 7. s. ISSN 1211-0507.
- [35] Schválený rozpočet pro období roku 2012. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí
- [36] Schválený rozpočet pro období roku 2013. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí
- [37] SLAŽANSKÁ, Marta; HÁJEK, Jaromír. Operativní leasing využijí též i v obcích. *In Moderní obec*. Praha: Economia 2012, ročník 2012, č. 11; 13. s. ISSN 1211-0507.
- [38] Směrnice rady č. 91/271/EHS dostupná z WWW: <http://europa.eu/legislation_summaries/environment/water_protection_management/l28008_en.htm>
- [39] SVOBODOVÁ, Jaroslava a kol. *Abeceda účetnictví pro územní samosprávné celky, příspěvkové organizace, státní fondy a organizační složky státu*. 4. rozšířené vydání. Olomouc: Nakladatelství ANAG, 2008, 503 s. ISBN 978-80-7263-457-6.
- [40] Ukázka žádosti o dotaci. *Státní fond životního prostředí České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-03-24]. Dostupné z WWW: <<https://opzp-benefill.sfzp.cz/user/login.html>>
- [41] Úvěry pro města a obce. *Oficiální internetové stránky GE Money Bank* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<https://www.gemoney.cz/firmy/institute-a-verejna-sprava/uvery-pro-mesta-a-obce>>

- [42] Úvěry pro obce. *Oficiální internetové stránky Českomoravské záruční a rozvojové banky, a.s.* [online]. 2004 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.cmzrb.cz/produkty-a-sluzby/uvery-pro-obce>>
- [43] Veřejná správa. *Oficiální internetové stránky Komerční banky* [online]. 2013 [cit. 2013-04-14]. Dostupné z WWW: <<http://www.kb.cz/cs/verejna-sprava/index.shtml>>
- [44] Výkaz pro hodnocení plnění rozpočtu územních samosprávných celků, regionálních rad a dobrovolných svazků obcí pro účetní období 2008 až 2011. Název účetní jednotky: Žďár nad Orlicí.
- [45] Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- [46] Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajských zřízení), ve znění pozdějších předpisů.
- [47] Zákon č. 137/2006 Sb., o veřejných zakázkách, ve znění pozdějších předpisů, s vyznačením navrhovaných změn a doplnění způsobených zákonem č. 55/2012 Sb., účinné k 1. 7. 2012
- [48] Zákon č. 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům ve znění pozdějších předpisů.
- [49] Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů
- [50] Zneškodňování odpadních vod v obcích do 2 000 ekvivalentních obyvatel: Metodická příručka. *Ministerstvo životního prostředí České republiky*, 2009, 67. - 69. s. Dostupné z WWW: <http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/14/4345-20090406_metodicka_prirucka_zneskodnovani_odpadnich_vod.pdf>

Seznam příloh

Příloha 1 – Schéma rozdělení rozpočtového určení daní v letech 2013 -2015 (bez SFDI, poplatků a pokut)

Příloha 2 – Algoritmus mechanismu možného přístupu k zadlužování obcí

Příloha 3 – Algoritmy SIMU

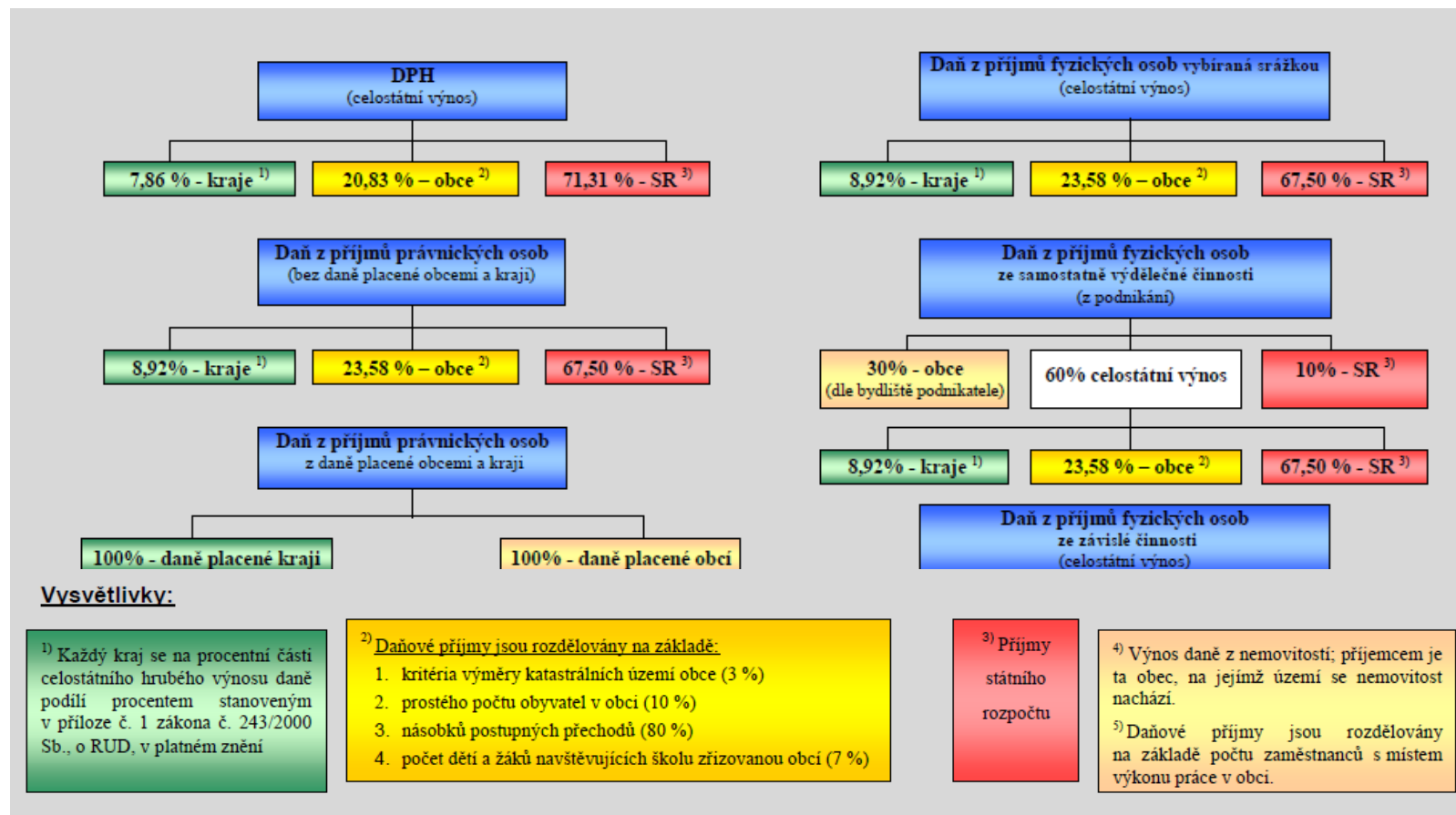
Příloha 4 – Objem fin. prostředků poskytnutých bankami ve formě jednotlivých úvěrů

Příloha 5 – Objem fin. prostředků poskytnutých bankami ve formě krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých úvěrů

Příloha 6 – Podklady pro zadání veřejné zakázky na rekonstrukci a intenzifikaci ČOV ve Žďáru nad Orlicí

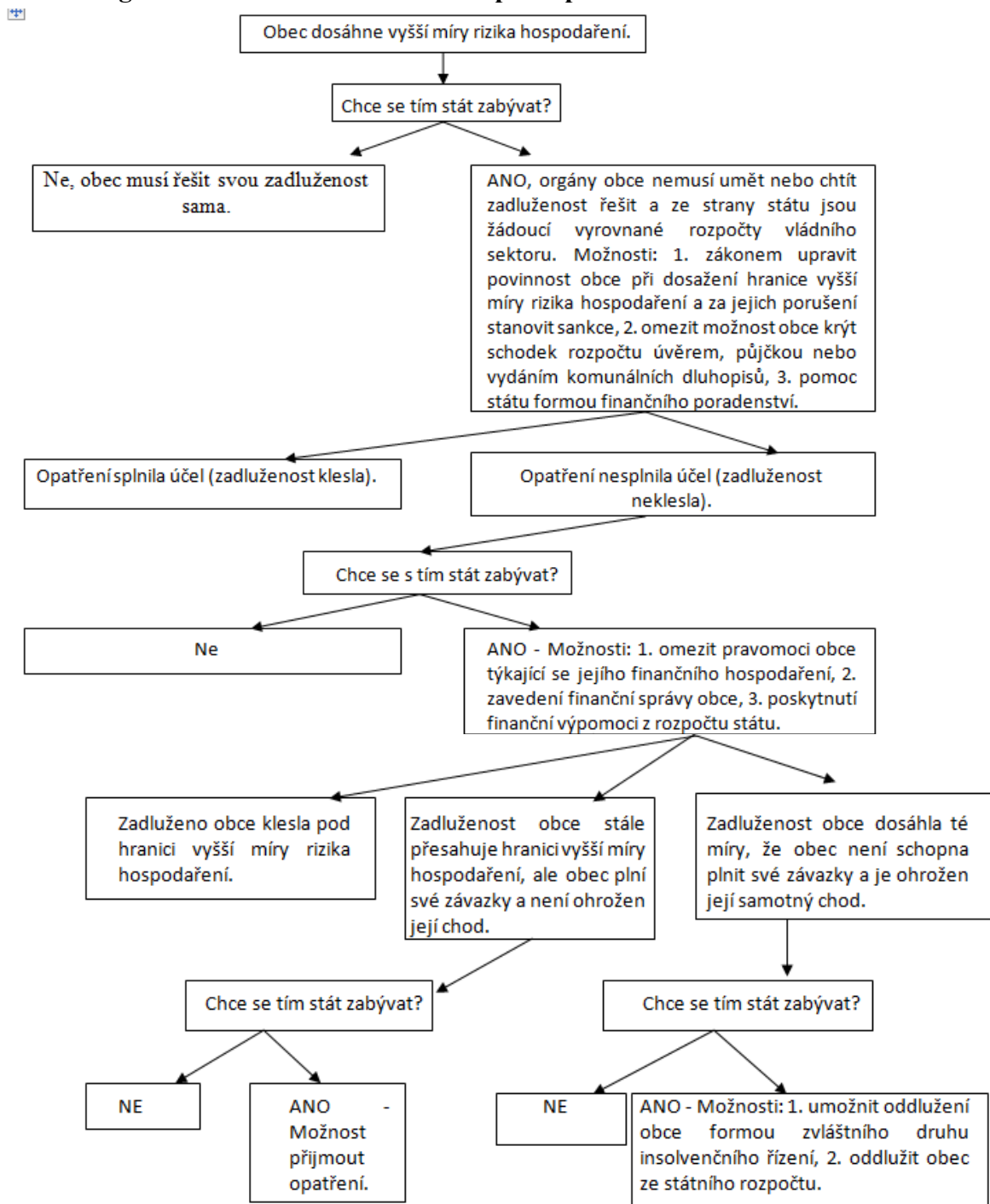
Příloha 7 – Predikce příjmů a výdajů obce Žďár nad Orlicí pro období let 2014 až 2023

Příloha 1 – Schéma rozdělení rozpočtového určení daní v letech 2013 -2015 (bez SFDI, poplatků a pokut)

Zdroj: MF - odbor 12 - odbor Financování územních rozpočtů a programové financování; Oddělení souhrnných rozpočtových vztahů územních rozpočtů. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_model_sdil_dani_obci_76019.html>

Příloha 2 – Algoritmus mechanismu možného přístupu k zadlužování obcí

Zdroj: RYŠAVÝ, Ivan. Jak řešit možné úpadky obcí? Diskuse o tom teprve začíná. In *Moderní obec*. Praha: *Economia* 2012, ročník 2012, č. 11; 7. s. ISSN 1211-0507.

Příloha 3 – Algoritmy SIMU

Algoritmy SIMU - údaje v tisících Kč

Číslo sloupce	Ukazatel	Zdroj údajů			Poznámka
1	Počet obyvatel obce	ČSÚ			
2	Příjem celkem (po konsolidaci)	Finanční výkaz FIN 2-12 M		RS - Třída 1+2+3+4 (po konsolidaci)	Konsolidace provedena dle vyhlášky Ministerstva financí č. 449/2009 Sb. RS - rozpočtová skladba
3	Úroky	Finanční výkaz FIN 2-12 M		RS - položka 5141	
4	Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	Finanční výkaz FIN 2-12 M		RS - položky 8112, 8122, 8212, 8222, 8114, 8124, 8214, 8224	
5	Dluhová služba celkem	Součet sloupců 3 a 4			
6	Ukazatel Dluhové služby (v %)	Podíl sloupce 5 a 2			
7	Aktiva celkem	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ - BRUTTO"	Aktiva	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	PO - příspěvková organizace
8	Cizí zdroje	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"	D.	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	
9	Stav na bankovních účtech celkem	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ - BRUTTO"	SÚ 068, 231, 236, 241, 244 (u obcí) + SÚ 068, 241, 243, 244 (u PO)	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	SÚ - syntetický účet
10	Úvěry a komunální dluhopisy	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"	SÚ 281, 282, 283, 451, 453 (u obcí) + SÚ 281, 451 (u PO)	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	
11	PNFV a ostatní dluhy	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"	SÚ 289, 322, 326, 362, 452, 456, 457 (u obcí) + SÚ 289, 326, 452 (u PO)	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	PNFV - přijatá návratná finanční výpomoc
12	Zadluženost celkem	Součet sloupců 10 a 11			
13	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	Podíl sloupce 8 a 7			
14	Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %)	Podíl sloupce 12 a 8			
15	8-leté saldo	Finanční výkaz FIN 2-12 M	ř. 4440 (část IV. výkazu)	součet výsledků od počátku roku za posledních 8 let	
16	Oběžná aktiva	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ - NETTO"	B.	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	
17	Krátkodobé závazky	Účetní výkaz - Rozvaha, sloupec "BĚŽNÉ OBDOBÍ"	D. III.	Součet výkazů za vlastní obec a jí zřízené PO	
18	Celková likvidita	Podíl sloupce 16 a 17			

Zdroj: Příloha č.1-Algoritmy SIMU - 2012. Monitoring hospodaření obcí aktualizováno: 6. listopadu 2011 [online]. 2012 [cit. 2013-03-24]. Dostupné zWWW:

<http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/vf_monitoring_hospodareni_obci.html>

Příloha 4 – Objem fin. prostředků poskytnutých bankami ve formě jednotlivých úvěrů

Název sestavy ukazatelů: Rezidenti-úvěry podle typů (celkem) - CZK+CM

Jednotky v mil. Kč, není-li uvedeno jinak

Období	hypoteční úvěry na nebytové nemovitosti	investiční úvěry	úvěry na přechodný nedostatek zdrojů	ostatní (finanční a účelové) úvěry
2012	115 606,7	528 442,1	1 485,1	50 253,8
2011	113 711,3	513 191,6	2 151,2	46 263,5
2010	81 913	464 097,9	2 223,3	46 953,9
2009	78 425,9	460 274,1	2 863,4	63 146,9
2008	48 409,3	490 963,3	3 224,7	62 137,2
2007	21 639,6	418 104,0	2 117,8	63 854,5
2006	14 089,7	351 863,8	2 796,7	66 091,0
2005	9 606,3	313 835,2	4 734,0	55 147,6
2004	7 968,5	280 235,3	4 129,9	77 511,1

Zdroj: ARAD systém časových řad. Česká národní banka [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW: http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_sestuid=13288&p_strid=ABBAD&p_lang=CS

Příloha 5 – Objem fin. prostředků poskytnutých bankami ve formě krátkodobých, střednědobých a dlouhodobých úvěrů

Název sestavy ukazatelů: Banky celkem - úvěry

Jednotky v mil. Kč, není-li uvedeno jinak

Období	Úvěry krátkodobé - do 1 roku včetně (objem fin. prostředků v Kč a cizí měně)	Úvěry střednědobé - nad 1 rok a do 5 let včetně (objem fin. prostředků v Kč a cizí měně)	Úvěry dlouhodobé - nad 5 let (objem fin. prostředků v Kč a cizí měně)
2012	392 723	291 011	1 676 356
2011	377 929	307 697	1 618 681
2010	374 410	292 270	1 508 059
2009	386 596	317 490	1 398 002
2008	469 677	360 512	1 245 498
2007	435 626	323 742	1 024 619
2006	332 906	280 220	799 957
2005	300 672	261 146	616 852
2004	258 932	258 262	493 116

Zdroj: ARAD systém časových řad. Česká národní banka [online]. 2013 [cit. 2013-04-09]. Dostupné z WWW:
<http://www.cnb.cz/cnb/STAT.ARADY_PKG.PARAMETRY_SESTAVY?p_strid=ABBAH&p_sestuid=1893&p_tab=1&p_lang=CS>

Příloha 6 – Podklady pro zadání veřejné zakázky na rekonstrukci a intenzifikaci ČOV ve Žďáru nad Orlicí

Zadavatel	Obec Žďár nad Orlicí
Identifikační údaje o zadavateli	Obec Žďár nad Orlicí, se sídlem: Žďár nad Orlicí 133, PSČ 517 23, IČ 00275565
Datum zahájení zadávacího řízení	1. 3. 2013
Druh veřejné zakázky	Otevřené podlimitní řízení
Název veřejné zakázky	„Rekonstrukce a intenzifikace ČOV v obci Žďár nad Orlicí“
Předmět veřejné zakázky	provedení stavebních prací, dodávek a služeb nezbytných pro řádné a úplné provedení stavby
Předpokládaná hodnota veřejné zakázky	7 000 000,00 Kč
Předpokládaný termín zahájení stavby	04/2014
Předpokládaný termín dokončení stavebních a montážních prací na ČOV a uvedení ČOV do provozu	10/2014
Místo plnění	území obce Žďár nad Orlicí
Lhůta pro doručení žádosti o účast a doručení požadovaných dokladů prokazujících splnění kvalifikace	15 dní - lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni zahájení zadávacího řízení
Lhůta pro podání nabídek	22 dní – lhůta začíná běžet dnem následujícím po dni zahájení zadávacího řízení
Místo podání nabídek	Obecní úřad ve Žďáru nad Orlicí
Lhůta, po kterou je uchazeč svojí nabídkou vázán (zadávací lhůta)	90 dní – lhůta začíná běžet okamžikem skončení lhůty pro podání nabídek a končí dnem doručení oznámení zadavatele o výběru nejvhodnější nabídky
Hodnotící kritéria	nejnižší nabídková cena
Jazyk, ve kterém bude nabídka podána	český
Kvalifikace uchazečů	základní, profesní a technické – viz. zákon o veřejných zakázkách
Jistota (poskytnutá formou sloužení peněžní částky na účet zadavatel, formou bankovní záruky nebo formou pojištění záruky	140 000 Kč (2 % předpokládané hodnoty veřejné zakázky)

Zdroj: vlastní zpracování

Příloha 7 – Predikce příjmů a výdajů obce Žďár nad Orlicí pro období let 2014 až 2023

[illegible]